

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΤΥΠΙΚΑ ΚΑΙ ΑΤΥΠΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η χρησιμότητα των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία
και οι δεξιότητες που αναπτύσσουν οι μαθητές τους**

Κωνσταντίνα Ζαφείρη

Επιβλέποντες καθηγητές:

Τριανταφυλλάκη Αγγελική
Χρυσοστόμου Σμαράγδα

ΑΘΗΝΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η χρησιμότητα των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία

και οι δεξιότητες που αναπτύσσουν οι μαθητές τους

Κωνσταντίνα Ζαφείρη

A.M.: 7569102000005

Επιβλέποντες καθηγητές:

Τριανταφυλλάκη Αγγελική

Χρυσοστόμου Σμαράγδα

Σημείωμα του συγγραφέα

Το δοκίμιο αυτό αποτελεί διπλωματική εργασία η οποία συντάχθηκε για το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και υποβλήθηκε προς εξέταση τον Ιανουάριο του 2023. Ο συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας. Οι απόψεις που παρουσιάζονται στην παρούσα εργασία εκφράζουν αποκλειστικά τον συγγραφέα και όχι τους επιβλέποντες Καθηγητές.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο θεσμός του μουσικού σχολείου ιδρύεται τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στην Ελλάδα, με σκοπό να ενισχύσει τον ρόλο της μουσικής Παιδείας. Η έρευνά του αποτελεί θέμα επίκαιρο ακριβώς γιατί το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας συνεχίζει στη σημερινή εποχή να παρουσιάζει μια συγκεντρωτική και επιλεκτική αντιμετώπιση στο θέμα της καλλιτεχνικής αγωγής. Το σχολείο, ως φορέας διαφωτισμού των νέων, οφείλει να διαμορφώσει άτομα με ολοκληρωμένο επίπεδο ανάπτυξης και πολύπλευρα ενδιαφέροντα, τα οποία συμβάλλουν στην δημιουργία ενός άξιου πολίτη που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνίας. Ωστόσο, το έργο του παρεμποδίζουν τα πολιτικά συμφέροντα εξωτερικών οργανισμών και κυβερνήσεων, οι οποίες προβάλλουν τα οικονομικά τους συμφέροντα πάνω από την ενίσχυση της Παιδείας στη χώρα, δημιουργώντας αμφισβητήσιμες παιδαγωγικές και πολιτικές πρακτικές. Η σημασία που ο θεσμός των μουσικών σχολείων έχει για την βελτίωση της Μουσικής Παιδείας της Ελλάδας είναι καθοριστική, καθώς οδήγησε στην ενίσχυση της καλλιτεχνικής παιδείας της δημόσιας εκπαίδευσης, ενώ προσφέρει πολύπλευρα οφέλη στην σφαιρική ανάπτυξη των νέων και την καλλιέργεια του πνεύματός τους. Ποιά είναι, λοιπόν, η σημασία που έχει ο θεσμός για τους εκπαιδευτικούς που ενεργοποιούνται στα πλαίσια αυτού, και πώς θεωρούν τη λειτουργία του στην ελληνική κοινωνία; Ποιά οφέλη έχουν παρατηρήσει οι εκπαιδευτικοί ότι τα μουσικά σχολεία προσφέρουν στους μαθητές; Με ποιούς τρόπους αξιολογείται η ποιότητα της προσφερόμενης μουσικής κουλτούρας, και είναι σωστοί ή επιδέχονται βελτίωσης; Ποιες δράσεις κρίνεται σκόπιμο να γίνουν, τόσο από την κυβέρνηση, όσο και από τους εκπαιδευτικούς, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και πώς αυτά διαφοροποιούνται, εντέλει, από τα σχολεία γενικής Παιδείας; Η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τα ερωτήματα, με τη μέθοδο της αφηγηματικής συνέντευξης, μέσα από τις απόψεις, τις στάσεις και τις αντιλήψεις έμπειρων εκπαιδευτικών που έχουν διδάξει σε μουσικά σχολεία. Οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών, των πρωταγωνιστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οδηγούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το ρόλο και τη σημασία αυτών των εξειδικευμένων σχολείων στη χώρα μας, συμπερασμάτων τα οποία αποτελούν πεδίο ενδιαφέροντος τόσο για τους εκπαιδευτικούς της μουσικής, όσο και γενικότερης Παιδείας στην Ελλάδα.

ABSTRACT

The institution of the music school was founded in the last three decades in Greece, in order to strengthen the role of music education. The research of the subject is a topical issue because the country's education system continues in today's era to present a centralized and selective treatment in the subject of artistic education.

The school, as a body for the enlightenment of young people must form individual people with an intergraded level of development and multifaceted interests, which contribute to development of society. However, the project is hindered by political interest of external organizations and governments, which project their finances interests above the strengthening of education in the country, creating questionable and policies practices.

The importance of the institution of music schools is decisive for the improvement of music education in Greece, as it led to the strengthening of artistic education of public education, while offers multifaceted benefits to the global development of young people and the cultivation of their spirit. What is the importance for the teachers who are activated within it, and how do they consider its function in Greek society?

What benefits have educators observed that music schools offer to students?

In what ways the quality of the musical culture offered evaluated, and are they correct or open to improvement? What actions should be taken, both by the government and by teachers, in order to improve the quality of education in music schools and how are they differentiated, after all, from general education schools?

This paper attempts to investigate the questions with the method of the narrative interview through the opinions, attitudes and perceptions of expert teachers who have taught in music schools.

The experiences of the teachers, who are the protagonist of the education process, lead to the extraction conclusion about the role and importance of specialized schools in our country, conclusions which are a field of interest both for them music teachers, as well as general education in Greece.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	12
-------------------------------	----

Ο θεσμός των Μουσικών σχολείων	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	21
2.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	21
2.2 Μεθοδολογία Έρευνας	23
2.3 Μέθοδος συλλογής δεδομένων.....	25
2.4 Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων και Τρόπος Σχεδιασμού Πρωτοκόλλου Συνέντευξης.	27
2.5 Δειγματοληψία και Δείγμα	28
2.6 Δεοντολογία Έρευνας.....	30
2.7 Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων	31
Επίλογος	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	33
3.1 Έκθεση δεδομένων	34
3.1.1 Επαγγελματικό προφίλ	34
3.1.2 Θεματικός Άξονας: Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου	38
3.1.3 Θεματικός Άξονας: Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους	44
3.1.4 Θεματικός Άξονας: Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς της	47
Επίλογος	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	51
Θεματικός Άξονας 1: Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου	51
Θεματικός Άξονας 2: Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους.....	53
Θεματικός Άξονας 3: Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς της	55
Επίλογος	57
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	61
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	67
Πρωτόκολλο συνέντευξης.....	68

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ήδη από την αρχαιότητα, η μουσική υπάρχει ως βασική τέχνη στη διαπαιδαγώγηση του ανθρώπου. Ωστόσο, η εκπαίδευση που παρέχει το εκπαιδευτικό σύστημα στη σημερινή εποχή κατευθύνεται προς τα αντικείμενα που η εκάστοτε κυβέρνηση θεωρεί ως άξια μελέτης, με

αποτέλεσμα η μουσική Παιδεία στην Ελλάδα να έχει χαρακτήρα επιλεκτικό και να απουσιάζει σε μεγάλο κομμάτι από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα και σε χώρες πιο ανεπτυγμένες, όπως η Αγγλία, η επιρροή των κυβερνήσεων επηρεάζει την ολοκληρωμένη και σωστή παροχή εκπαίδευσης στις σχολικές δομές. Ο θεσμός των μουσικών σχολείων αποτέλεσε μια καινοτομία, εξειδικευμένη εκπαιδευτική δομή, η οποία στοχεύει στην προάσπιση και υποστήριξη της μουσικής παιδείας και καλλιέργειας.

Η εφαρμογή του θεσμού αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα στην βελτίωση του γενικότερου επιπέδου μουσικής εκπαίδευσης της χώρας, επομένως κρίνεται σημαντικό να διερευνηθεί η επίδρασή του στην χώρα από την χρονολογία της ίδρυσής του, τρεις δεκαετίες πριν. Ακόμη, καθοριστικής σημασίας είναι και η εμβάθυνση στον τρόπο που λειτουργεί, τη σημασία που έχει αποκτήσει για τους εκπαιδευτικούς που δραστηριοποιούνται σε αυτό, τα οφέλη που προσφέρουν στους μαθητές τους, αλλά και τις αλλαγές που μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση του θεσμού στο μέλλον. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει, μέσα από τα μάτια έμπειρων εκπαιδευτικών του θεσμού, τα παραπάνω ερωτήματα και να προβεί στην διεξαγωγή συμπερασμάτων που θα βοηθήσουν τον ερευνητή και τους αναγνώστες να καταλάβουν καλύτερα αυτόν τον καινούργιο και εξειδικευμένο εκπαιδευτικό θεσμό.

Στο πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση επί του θέματος. Παρουσιάζονται βιβλιογραφικές πηγές που εξετάζουν την γέννηση και θεσμοθέτηση των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, αλλά και τον σκοπό που οδήγησε στην ίδρυσή τους, σκοπό τον οποίο στοχεύει να ικανοποιήσει ένα μουσικό σχολείο που λειτουργεί στη χώρα, ενώ παράλληλα εξετάζεται και ο τρόπος λειτουργίας του και η σημασία για τους νέους.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στη μεθοδολογία που ακολουθεί η εργασία, η οποία διεξάγεται μέσω αφηγηματικών συνεντεύξεων με έμπειρους καθηγητές από μουσικά σχολεία. Αναφέρονται στοιχεία όπως ο σκοπός και τα ερωτήματα που θα απαντηθούν, η μέθοδος συλλογής των δεδομένων, δηλαδή οι ιστορίες των καθηγητών, ενώ ως εργαλείο συλλογής δεδομένων ορίζεται ένα πρωτόκολλο συνέντευξης που συντάσσει ο ερευνητής, το οποίο αποτελεί έναν οδηγό για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Ύστερα, παρουσιάζεται το δείγμα των συμμετεχόντων στην έρευνα και ο τρόπος επιλογής του, ενώ γίνεται αναφορά και στην δεοντολογία που ακολουθεί η έρευνα. Τέλος, επεξηγείται η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων, δηλαδή η αναγνώριση των διερευνημένων θεμάτων και η μετατροπή των δεδομένων σε κωδικούς.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η έκθεση των δεδομένων ανά θεματικό άξονα, ώστε να αναγνωρίζονται πιο εύκολα οι σχέσεις μεταξύ τους, και έπειτα η ανάλυσή τους. Αρχικά,

παρουσιάζεται το επαγγελματικό προφίλ των συμμετεχόντων και οι σπουδές τους, ενώ συντάσσεται ένας συγκεντρωτικός πίνακας με τα δεδομένα ανά θεματικό άξονα, τα οποία και εξετάζονται ύστερα χωρισμένα ανάλογα με τους τρεις άξονες που προέκυψαν από τα ερευνητικά ερωτήματα.

Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί την συζήτηση των συμπερασμάτων, όπου πλέον τα συλλεχθέντα δεδομένα εξετάζονται ως προς τη συμφωνία ή τη διαφωνία που παρουσιάζουν σε σχέση με την προϋπάρχουσα βιβλιογραφία. Ανά θεματικό άξονα, συνεπώς, και κρίνοντας παράλληλα και το κατά πόσον τα τεθειμένα ερευνητικά ερωτήματα έχουν απαντηθεί, ο ερευνητής εξετάζει τα δεδομένα ως προς την εγκυρότητά τους σε σχέση με τα προκαθορισμένα πορίσματα στα οποία έχουν οι προηγούμενες από αυτήν έρευνες και μελέτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ο θεσμός των Μουσικών σχολείων

Ο θεσμός των μουσικών σχολείων ολοκληρώνει περίπου τα τριάντα χρόνια της λειτουργίας του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τα μουσικά σχολεία

αποτελούνται από μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή των τάξεων Γυμνασίου και Λυκείου, ενώ στοχεύουν στη δημιουργία και την ανάπτυξη ενός καλλιτεχνικού περιβάλλοντος (Ευσταθιάδη, 2017).

Τα ελληνικά μουσικά σχολεία στοχεύουν στην προάσπιση και υποστήριξη της μουσικής παιδείας και καλλιέργειας στο πλαίσιο του ευρύτερου ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ως βασικό επιχείρημα προβάλλεται η καθολική παρουσία και ανάπτυξη της μουσικής στην διαπαιδαγώγηση του ανθρώπου ήδη από την αρχαιότητα. Πάντοτε, η μουσική αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης πραγματικότητας και το πολιτισμού των εθνών, με αποτέλεσμα η διδασκαλία της να αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο στην προσπάθεια μετάδοσης και διαφύλαξης των εν λόγω πολιτισμών. Φυσικά, μέσα από τη μουσική ο άνθρωπος σχηματίζει και ενισχύει ακόμη και την ιδιαίτερη, ατομική του ταυτότητα, καλλιεργεί ηθικές αξίες, ενώ παράλληλα τονώνει την αυτοπεποίθησή του και τις επικοινωνιακές δεξιότητές του (Ευσταθιάδη, 2017). Η μουσική αποτελεί στοιχείο μέσω του οποίου οι άνθρωποι συνδέονται και παράλληλα ωριμάζουν ως άτομα.

Στην εργασία της, *«Η κουλτούρα των μουσικών σχολείων: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών γενικής και μουσικής παιδείας για την κουλτούρα που διαμορφώνεται στα Μουσικά Σχολεία της Θεσσαλίας»*, η Ευσταθιάδη (2017) παρέχει πληροφορίες για την γέννηση και θεσμοθέτηση των μουσικών σχολείων. Συγκεκριμένα, κατά το πέρασμα των χρόνων, την μουσική εκπαίδευση της Ελλάδας διεκπεραίωναν οι ιδιωτικοί φορείς, πέραν των ελάχιστων εξαιρέσεων όπου οι μουσικές σχολές και τα ωδεία ήταν κρατικοί φορείς. Ωστόσο, η επιτακτική ανάγκη για την δημιουργία μουσικής αγωγής στα σχολεία, ώθησε το ελληνικό σύστημα στον εκσυγχρονισμό. Αυτό συμπεριέλαβε και την εμφάνιση των μουσικών σχολείων (Ευσταθιάδη, 2017).

Η ανάγκη για την εισαγωγή και την ενίσχυση της μουσικής στη δημόσια εκπαίδευση, όπως προαναφέρθηκε, οδήγησε εντέλει στην ίδρυση του πρώτου «πειραματικού» μουσικού σχολείου (Γυμνασίου) στην Παλλήνη της Αττικής. Το σχολείο αυτό ιδρύθηκε το 1988, σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμόν 3345/ 12-09-1988, ως ένα σχολείο «γενικής αισθητικής καλλιέργειας με άξονα τη μουσική» (Ευσταθιάδη, 2017: 39· Πουλοπούλου, 2019: 336). Τα μουσικά σχολεία έγιναν γρήγορα αποδεκτά από την ελληνική κοινωνία, όπως φανερώνει ο αριθμός των σχολικών μονάδων σε όλη την ελληνική επικράτεια, που έχει ήδη το 2017 φτάσει τα σαράντα-πέντε μουσικά σχολεία, σύμφωνα με τον Κατάλογο των Μουσικών Σχολείων του έτους (Ευσταθιάδη, 2017).

Μια διπλωματική έρευνα που διερευνά εκτεταμένα την λειτουργία των Μουσικών Σχολείων στην Ελλάδα είναι της Ζορμπά, «*Η Ίδρυση και Λειτουργία των Μουσικών Σχολείων στην Ελλάδα*». Αφορμή για τον προβληματισμό της συγγραφέως πάνω στην έρευνα ήταν η προσωπική της εμπειρία και επαφή με τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην Ελλάδα. Μετά τον διορισμό της στο Μουσικό Σχολείο Αργινίου, η ερευνήτρια διαπίστωσε αντιφάσεις τόσο στην επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, όσο και στην επίδραση του γονεϊκού παρεμβατισμού πάνω στη λειτουργία του Σχολείου. Η ερευνήτρια μας πληροφορεί για την διαθέσιμη βιβλιογραφία, που είναι κυρίως ξενόγλωσση, ενώ διεξάγει έρευνα τόσο επιτόπιας παρατήρησης, μέσα από συζητήσεις με καθηγητές, μαθητές και γονείς, αλλά και με ερωτηματολόγια. Συνεπώς, αυτή η εργασία συμπεριλαμβάνει και πληροφορίες για τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών, ενώ προσφέρει πολλές διαφορετικές οπτικές σε μια εκτεταμένη και πολύπτυχη εργασία πάνω στο Μουσικό Σχολείο του Αργινίου.

Στο κείμενό της, η συγγραφέας εξηγεί ότι, τόσο λόγω της αυξανόμενης πληθυσμιακής πυκνότητας των «μεσαίων» κοινωνικών στρωμάτων, όσο και της αυξανόμενης συμμετοχής των νέων στην εκπαίδευση και της πληθώρας των πτυχίων, έχει δημιουργηθεί ένα χάσμα ανάμεσα στις προσδοκώμενες και τις πραγματικές ευκαιρίες για επαγγελματική επιτυχία και ανέλιξη. Γι' αυτούς τους λόγους, έχει γίνει πλέον σκόπιμο οι γονείς να εμπλέκονται στην εκπαίδευση των παιδιών τους και να διαμορφώνουν απαιτήσεις από το κράτος για την υιοθέτηση συστημάτων γονεϊκής επιλογής. Με τη σειρά τους, οι απαιτήσεις αυτές δημιουργούν και νέα αιτήματα για τις ευκαιρίες ανάδειξης των παιδιών, και αξιοποίησης των ιδιαίτερων δεξιοτήτων τους. Η συγγραφέας, έπειτα, προχωρεί στην διερεύνηση της ίδρυσης των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, όσον αφορά το εάν αυτή αποτελεί εκπαιδευτική πολιτική που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις υιοθέτησης συστημάτων γονεϊκής επιλογής, αλλά και εάν συγκεκριμένα κοινωνικά στρώματα διαχειρίζονται τα σχολεία ως εμπρόθετη γονεϊκή επιλογή σχολικής εκπαίδευσης (Ζορμπά, 2006).

Η επόμενη πηγή είναι γραμμένη από την Παλλαντζά (2019), με τίτλο: «*Η γονεϊκή επιλογή των Μουσικών σχολείων στην Ελλάδα και η άποψη των μαθητών τους για το ρόλο αυτών των σχολείων στην κοινωνική και εκπαιδευτική τους ανάπτυξη*». Σε αυτήν, εξετάζεται σε μεγάλο βαθμό η σημασία της μουσικής παιδείας για τους νέους στην Ελλάδα. Αρχικά, η συγγραφέας εξετάζει την σημασία της διαδικασίας και της έννοιας της μάθησης για τον άνθρωπο γενικότερα, ως μέσο απόκτησης εμπειρίας και ανάπτυξης, μέσα από την οποία οδηγείται σε αλλαγή της συμπεριφοράς. Η

παιδαγωγική αρχή του J. Dewey, «Learning by doing» («μαθαίνω κάνοντας»), η οποία δηλώνει ότι η μάθηση απαιτεί την ενέργεια του μαθητή για να αποτυπωθεί, δημιουργεί ως αποτέλεσμα την ανάγκη της τοποθέτησης της μουσικής ως πρωταρχική αισθητική παιδεία. Έτσι, για την σαφή και εις βάθος κατανόηση της ίδιας της έννοιας της μουσικής, η μουσική παιδεία πρέπει να στοχεύει την ενέργειά της στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του μαθητή που στοχεύουν στην ανακάλυψη αυτής της έννοιας (Παλλαντζά, 2019).

Στη συνέχεια, η συγγραφέας εξετάζει την επιρροή της μουσικής παιδείας στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Συγκεκριμένα, η εκμάθηση ενός οργάνου δημιουργεί στον νέο την αίσθηση της πραγματοποίησης μιας επίτευξης, που έχει ως επακόλουθως την τόνωση της αυτοπεποίθησης και την εμπιστοσύνη προς το δάσκαλο. Ακόμη, το παιδί αποκτά μια επιμονή μπροστά στις δυσκολίες και τα προβλήματα, αλλά και μαθαίνει να διαχειρίζεται τις απογοητεύσεις του. Μέσα από την επίπονη διαδικασία της μάθησης, αποκτά και αναπτύσσει την αυτοπειθαρχία του, ενώ παράλληλα μαθαίνει να εκφράζεται δημιουργικά και ποικιλότροπα. Ως συνέπεια, η διάθεση και το κίνητρο για την καθολική μάθηση αυξάνονται, και η επίδοση των μαθητών βελτιώνεται συνολικά. Από την άλλη, και η κοινωνικοποίηση του παιδιού επηρεάζεται θετικά, μέσα από την συμμετοχή σε μουσικά σύνολα και ομάδες, την δημιουργία δεσμών μέσα από κοινές ασχολίες, την συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη, αλλά και τη δέσμευση που δημιουργούν ο ένας απέναντι στον άλλον (Παλλαντζά, 2019).

Η ερευνήτρια αναφέρεται σε πολλές μελέτες σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα της δημιουργικής συμμετοχής στη μουσική. Ο Whitwell (1977), υποστήριξε ότι βελτιώνει την αυτογνωσία και προκαλεί το άτομο να υιοθετήσει θετικές στάσεις· ο Harland (2000), υπογραμμίζει τις θετικές επιδράσεις στην ευαισθητοποίηση του ατόμου και την ευημερία, αλλά και τη θεραπευτική δράση της μουσικής· ο Resnicow (2004), από την άλλη, επικεντρώθηκε στην επιρροή της κλασικής μουσικής, που αφορά την ανάπτυξη και ανάδειξη της συναισθηματικής νοημοσύνης του ατόμου, και συγκεκριμένα την ικανότητά τους αναφορικά με την κατανόηση και διαχείριση των συναισθημάτων (Παλλαντζά, 2019).

Μια άλλη πηγή που εξετάζει το θέμα του ανθρώπινου δυναμικού στα Ελληνικά Μουσικά Σχολεία είναι η εργασία του Αγγελάκη (2011), «Διοίκηση και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού στα μουσικά σχολεία». Εδώ εξετάζονται οι συνθήκες στα

Μουσικά Σχολεία της Βόρειας Ελλάδας, και συγκεκριμένα της Λαμίας, Λάρισας και Καρδίτσας. Ο ερευνητής πάλι εξετάζει το θέμα της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, αλλά και το ρόλο των στελεχών και του Διευθυντή στα εν λόγω Σχολεία, ενώ παρατίθεται και ερωτηματολόγιο που είχε αποσταλεί προς όλους τους Διευθυντές των Σχολείων. Επομένως, η παρούσα εργασία εξετάζει γεωγραφικά διαφορετικές περιοχές από την προηγούμενη που παρουσιάστηκε, ενώ παράλληλα προσθέτει και τον παράγοντα του Διευθυντή ως ηγέτη της σχολικής μονάδας, καθώς και τον τρόπο που το όραμά του επηρεάζει τόσο τη λειτουργία του σχολείου του, όσο και τη σχέση του με άλλα σχολεία.

Μια πηγή που διερευνά το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, είναι η εμπειρική ποσοτική έρευνα της Πουλοπούλου (2019), «*Η συμβολή των Μουσικών Σχολείων στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή*». Η έρευνα αφορά τα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα από όταν θεσπίστηκαν ως θεσμός, πριν τριάντα χρόνια. Η έρευνα διεξάγεται μέσω ερωτηματολογίου για πρώτη φορά σε Πανελλήνια κλίμακα. Οι συμμετέχοντες στο ερωτηματολόγιο ήταν εκπαιδευτικοί από επτά Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα: τα Μουσικά Γυμνάσια Καλαμάτας, Τρίπολης, Παλλήνης, Βόλου, Ιωαννίνων, Δράμας και Χανίων. Η ερευνήτρια εξετάζει πώς η μουσική αγωγή στον νέο θεσμό των Μουσικών Σχολείων επωφελεί τον άνθρωπο, και πού θα πρέπει η αγωγή αυτή να εστιάζει. Η συγγραφέας εξετάζει, ακόμη, και την βιωσιμότητα του θεσμού των μουσικών σχολείων στην Ελληνική κοινωνία, σύμφωνα με τα σύγχρονα δεδομένα και χαρακτηριστικά της.

Μάλιστα, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, ο σχεδιασμός των Μουσικών Σχολείων «*δεν ήταν ορθολογικός εξαιτίας της ποσοτικής επέκτασης του θεσμού*» (Κυριαζικίδου, 1998: 29). Αυτό είναι ένα σημαντικό μειονέκτημα για την μετέπειτα εξέλιξη των σχολείων, καθώς σε πολλά από αυτά μέχρι και τη σήμερα ημέρα παρουσιάζονται προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, όπως είναι η έλλειψη κατάλληλων εργασιακών χώρων ή/και τεχνολογικού εξοπλισμού. Κάτι τέτοιο υφίσταται δυστυχώς στην πραγματικότητα των μουσικών σχολείων, παρά την εγκύκλιο 5052/ 28-08-1996, η οποία προβλέπει την ύπαρξη χώρων διδασκαλίας τόσο ομαδικών όσο και ατομικών μουσικών μαθημάτων, σε μορφή studios, καθώς και μιας αίθουσας εκδηλώσεων, κατάλληλα διαμορφωμένης και εξοπλισμένης (Ευσταθιάδη, 2017).

Ωστόσο, ελλείψεις παρατηρούνται ακόμα και στα μουσικά όργανα που χρειάζεται να υπάρχουν σε ένα μουσικό σχολείο, ακριβώς λόγω του ανεπαρκούς και λανθασμένου προγραμματισμού. Παρ' όλο που η ύπαρξη των διαφόρων οργάνων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την σωστή διεργασία του μαθήματος της μουσικής, εντέλει αυτό που

συμβαίνει στην πραγματικότητα είναι κάποια σχολεία να έχουν πληθώρα βασικών οργάνων, εις βάρος άλλων στα οποία παρατηρούνται ελλείψεις αυτών. Ακόμα και η κατανομή των κτηρίων στέγασης των σχολείων είναι κατά περιπτώσεις προβληματική, καθώς, σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις της Καλλιτεχνικής Επιτροπής προς τα γραφεία του Υπουργείου Παιδείας, πολλά μουσικά σχολεία «στεγάζονται σε ακατάλληλα και ανεπαρκή κτήρια, με πρόχειρες αίθουσες διδασκαλίας και χωρίς αίθουσα εκδηλώσεων» (Ευσταθιάδη, 2017: 50).

Οι ελλείψεις και οι προβληματικές συνθήκες πλήττουν ακόμα και την ύλη και τα διδακτικά συγγράμματα σε κάποια από τα αντικείμενα διδασκαλίας στα σχολεία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Ν. 1566/ 1985 (άρθρο 2, παρ. 7), προβλέπεται η χορήγηση δωρεάν διδακτικών βιβλίων τόσο σε μαθητές όσο και σε εκπαιδευτικούς. Όμως, αυτό που υφίσταται είναι κάτι ανάλογο με την κατάσταση στην στέγαση και τον εξοπλισμό των οργάνων, καθώς κάποια μαθήματα (θεωρία ευρωπαϊκής μουσικής, αρμονία, ιστορία της μουσικής κ.λπ.) δεν διαθέτουν προτεινόμενα βιβλία, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να ορίζουν την ύλη τους και να χρησιμοποιούν δικές τους σημειώσεις (Ευσταθιάδη, 2017). Τελικά, καταλήγουμε σε ένα «μωσαϊκό γνώσεων», χωρίς κοινούς άξονες και σημεία για την ύλη που θα διδαχθεί σε βασικά μουσικά μαθήματα, και συνεπώς με ασαφή κριτήρια αξιολόγησης για την πρόοδο των μαθητών (Κυριαζικίδου, 1998: 31.).

Όταν έρχεται κανείς αντιμέτωπος με την προαναφερθείσα πραγματικότητα των Μουσικών Σχολείων, γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα σε αυτό που ορίζει ο νόμος ότι πρέπει να γίνεται και σε αυτό που τελικά γίνεται στην πραγματικότητα, με πολλά προβλήματα να εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των μουσικών σχολείων. Ένα άλλο πρόβλημα με το οποίο τα σχολεία αυτά έρχονται αντιμέτωπα είναι η έλλειψη καταρτισμένων και εκπαιδευμένων καθηγητών. Το αποτέλεσμα με τη σειρά του είναι να «χάνονται πολλές ώρες μαθημάτων και να εξωθούνται οι μαθητές στα ωδεία» (Ιωαννάκης, 2008: 23). Ακόμα και ο τρόπος που οι καθηγητές διορίζονται στα σχολεία είναι ελαττωματικός και λανθασμένος. Πιο συγκεκριμένα, εξαιτίας της ανεπαρκούς πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομίσθιων δεν υφίστανται μόνιμες οργανικές θέσεις σε αυτά τα σχολεία, με αποτέλεσμα να υπάρχει πλήρης σύγχυση στη διδασκαλία των μαθημάτων μουσικής και κυρίως των ατομικών μαθημάτων στα όργανα. Κάτι τέτοιο δυσκολεύει σημαντικά τις σπουδές των μαθητών, οι οποίοι έρχονται αντιμέτωποι με τη συνεχή εναλλαγή καθηγητών και επομένως αδυνατούν να αναπτύξουν μια βαθύτερη σχέση εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους καθηγητές τους. Αυτό το γεγονός τελικά καθιστά την βαθύτερη κατανόηση της

μουσικής ως ένα αρκετά δύσκολο εγχείρημα (Ευσταθιάδη, 2017).

Μια πηγή που αναφέρεται στην βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης είναι και το «*Σχολική κουλτούρα: Έννοια, βελτίωση και αλλαγή*» της Πασιαρδή (2018). Σύμφωνα με την ερευνήτρια, η εξέταση της σχολικής κουλτούρας μέσα από «νόρμες» συμπεριφοράς που την κατευθύνουν, αλλά και όπως την συλλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας της σχολικής κουλτούρας. Ακόμη, οι «νόρμες» αυτές, οι οποίες διαμορφώνονται μέσα από το πέρασμα του χρόνου, επηρεάζουν ποικίλες πτυχές της σχολικής μονάδας, όπως το εργασιακό περιβάλλον και τις σχέσεις μεταξύ των μελών, παράγοντες καθοριστικοί για την βέλτιστη οργάνωση και λειτουργία μιας σχολικής δομής (Πασιαρδή, 2018).

Μάλιστα, διάφοροι ερευνητές (Stoll & Fink: 1996; Barth: 1990) έχουν εξετάσει συγκεκριμένες νόρμες συμπεριφοράς που είναι ενδυναμωτικοί παράγοντες για την βελτίωση μιας σχολικής μονάδας, όπως είναι η καλλιέργεια του πνεύματος συνεργασίας, η υιοθέτηση κοινών στόχων, αλλά και η ύπαρξη κοινού οράματος. Συγκεκριμένα, οι κοινοί στόχοι μεταξύ των μελών της σχολικής μονάδας επιτρέπουν την γνώση της πορείας που πρέπει να ακολουθήσουν για την επίτευξη ενός κοινού οράματος. Ακόμη, η συνεργασία μεταξύ των μελών της σχολικής μονάδας, δηλαδή τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και του διοικητικού προσωπικού, για παράδειγμα του διευθυντή, οδηγεί στη βελτίωση της σχολικής μονάδας ως όλου. Κρίνεται σκόπιμο, συνεπώς, να υπάρχει επικοινωνία μεταξύ των διαφορετικών μελών και να δημιουργούνται σχέσεις καθοδήγησης, καθώς και να πραγματοποιείται αμοιβαία παρατήρηση και ανατροφοδότηση (Πασιαρδή, 2018).

Από την άλλη, η ερευνήτρια αναφέρεται στην ανάγκη για αλλαγή στα πλαίσια της κουλτούρας, παρά το αναπόφευκτο γεγονός ότι η αλλαγή αυτή είναι οδυνηρή, άσχετα από τα οφέλη που θα επιφέρει η καινούργια κουλτούρα. Αυτό εμποδίζει τους οργανισμούς από το να αλλάξουν τους παραδοσιακούς και εμπειριστατωμένους ρόλους όταν χρειάζεται ή να προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες, μένοντας απαθείς μπροστά στον φόβο της αλλαγής και περιορίζοντας την εξέλιξη του θεσμού (Putman & Burke, 1992). Εξαιτίας αυτής της δυσκολίας, είναι απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι πρέπει να εξελίσσονται και να εφαρμόζουν καινούργιες τακτικές διδασκαλίας, να δέχονται την αντίστοιχη ενθάρρυνση και στήριξη από μέρους της διεύθυνσης κατά τη διάρκεια εφαρμογής καινούριων διδακτικών προσεγγίσεων. Η μελέτη και η εφαρμογή καινούριων προσεγγίσεων αποτελούν μέρος της επαγγελματικής ανάπτυξης κάθε εκπαιδευτικού και η επιτυχής διεξαγωγή τους βασίζεται στην στήριξη που λαμβάνουν, οπότε και χρειάζεται να ενθαρρύνονται για περαιτέρω προσπάθεια και πειραματισμούς, παρά το φόβο της αποτυχίας (Πασιαρδή, 2018).

Τέλος, αναφορικά με τις δράσεις των εκπαιδευτικών, οι οποίοι ενεργοποιούνται επαγγελματικά στο πλαίσιο των Μουσικών Σχολείων, είναι προφανές ότι έχουν μεγάλο ποσοστό επιρροής στο γενικότερο επίπεδο της σχολικής δομής. Ως αποτέλεσμα, είναι μεγάλης σημασίας να διατηρούν το κατάλληλο επίπεδο ώστε να βελτιώνουν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την αξία της μουσικής Παιδείας που προσφέρεται στους μαθητές. Μάλιστα, έχει εκφραστεί η άποψη ότι ο κάθε εκπαιδευτικός μουσικής μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία μιας διαφορετικής κοινωνίας ανάλογα με τις μεθόδους, το ρεπερτόριο και τα είδη που διδάσκει, οπότε είναι φανερό ότι η επιρροή του εκπαιδευτή είναι αξιοσημείωτη. Από την άλλη, ο ίδιος μελετητής πιστεύει ότι η δύναμη της τέχνης της μουσικής δεν είναι η ακρόαση ή η εκτέλεση ενός έργου, αλλά πρωτίστως η πράξη της δημιουργίας («musicking»), και ως εκ τούτου η αξιολόγηση των μαθητών, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω, είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς πρέπει να γίνεται με γνώμονα την τέχνη και τα νοήματά της και όχι στεγνά αποτελέσματα (Small, 1998).

Μια υποενότητα, η οποία προέκυψε μέσα από τις συνεντεύξεις, είναι οι διαφορές των μουσικών σχολείων από τα σχολεία γενικής παιδείας, οι οποίες επικεντρώνονται στις συγκεκριμένες έρευνες στο επίπεδο της καλλιτεχνικής αγωγής. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά τη δημόσια εκπαίδευση, ένα τυπικό ελληνικό σχολείο προσφέρει επαφή με την τέχνη κυρίως στο πλαίσιο των σχολικών εορτών στις μεγάλες εθνικές επετείους, οπότε και η τέχνη υποτάσσεται στην σκοπιμότητα της εκπαίδευσης (Γραμματάς & Τζαμαργιάς, 2004). Μέσα στις τελευταίες δεκαετίες, έχει αναγνωρισθεί η ανάγκη της ενίσχυσης της πολιτιστικής παρουσίας στην εκπαίδευση, οπότε και προωθήθηκαν μεταρρυθμίσεις για την εισαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τον πολιτισμό και τις τέχνες στα σχολεία. Παρόλ' αυτά, η παρουσία της μουσικής στο σχολικό πρόγραμμα συνεχίζει να είναι μηδαμινή, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό σύστημα συνεχίζει να παρουσιάζει συγκεντρωτική και επιλεκτική αντιμετώπιση όσον αφορά την αισθητική αγωγή (Αργυρίου, 2018). Ο ρόλος των καλλιτεχνικών μαθημάτων στη γενική εκπαίδευση "*παραμένει περιφερειακός και δε διαφοροποιείται από την κυρίαρχη στρατηγική που προσανατολίζει την εκπαιδευτική πράξη προς το φορμαλισμό, την τυποποίηση και τη μη ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών με το πρόταγμα που οι τέχνες φέρουν ως δημιουργικές και απελευθερωτικές μαθησιακές διαδικασίες*" (Φωτόπουλος, 2018: 815). Αυτό δείχνει τη διαφορά των γενικών σχολείων προς την τέχνη γενικότερα, σε σχέση με τα Μουσικά Σχολεία, τα οποία είναι «σχολεία πολιτισμού» (Παπαχριστοδούλου, 2021).

Σε βαθύτερο επίπεδο, αξίζει να αναφερθούμε σε Μουσικά Σχολεία εκτός της χώρας, καθώς όπως αναφέρθηκε η ιστορία τους και η λειτουργία τους είναι μακροβιότερη σε σχέση με τα Ελληνικά δεδομένα και η πραγματικότητά τους είναι διαφορετική από την Ελληνική

πραγματικότητα. Μια από τις χώρες με ανεπτυγμένο τον θεσμό των Μουσικών Σχολείων είναι η Αγγλία. Η έρευνα του Wright, «*The South Kensington Music Schools and the Development of the British Conservatoire in the Late Nineteenth Century*», αφορά σε Αγγλικά Μουσικά Σχολεία, και συγκεκριμένα στα σχολεία του νότιου Κένσιγκτον. Αναφέρεται στην ιστορία της Βασιλικής Ακαδημίας της Μουσικής (Royal Academy of Music - RAM), που ιδρύθηκε ήδη από το 1822, καθώς και το Εθνικό Εκπαιδευτικό Σχολείο της Μουσικής (National Training School for Music – NTSM, 1876-82), και το Βασιλικό Κολέγιο της Μουσικής (Royal College of Music - RCM, 1883).

Μια άλλη πηγή που εξετάζει τα μουσικά σχολεία της Αγγλίας, είναι το κείμενο του Savage (2021): «*The policy and practice of music education in England, 2010–2020*». Όπως μας πληροφορεί, αυτό που ο Kemmis (2012) ονομάζει «πρακτική αρχιτεκτονική» αφορά αμφισβητήσιμες πολιτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Ο ρόλος των σχολείων και λοιπών εκπαιδευτικών οργανισμών μουσικής συχνά δεν είναι ξεκάθαρος, με τις υποχρεώσεις τους να καθορίζονται από κυβερνητικές οργανώσεις, προκαλώντας έτσι διατριβές. Η μουσική εκπαίδευση έχει γίνει δέκτης συνεχούς κριτικής για πολλά χρόνια, οι διάφοροι οργανισμοί έρχονται αντιμέτωποι και οι αντίθετες ιδεολογίες συγκρούονται, ενώ τα επιχειρήματα υπέρ της μουσικής παιδείας ποικίλουν, από οφέλη σχετικά με το ένστικτο, έως άλλα, εξωμουσικά οφέλη. Κι όμως, οι έρευνες συνήθως δεν φαίνονται να εξετάζουν επαρκώς τους ίδιους τους οργανισμούς που παρέχουν τη μουσική παιδεία, με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη μιας συγκεντρωτικής και εμπειριστατωμένης μελέτης (Savage, 2021).

Ακόμη και σε μια πιο ανεπτυγμένη χώρα όπως η Αγγλία, το εκπαιδευτικό σύστημα έχει επικεντρωθεί γύρω από τα αντικείμενα μελέτης τα οποία η κυβέρνηση θεωρεί ως πρωταρχικής σημασίας, ενώ η μάθηση αξιολογείται καθαρά μέσα από εξετάσεις, βαθμούς και αποτελέσματα. Ένα τέτοιο σύστημα μάθησης στοχεύει μάλλον στην οικονομική ευημερία της χώρας στην οποία εφαρμόζεται, χωρίς ωστόσο να υποστηρίζει μια ισορροπημένη παιδεία και ανάπτυξη των νέων (Savage, 2021).

Όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που έχει πραγματοποιηθεί πάνω στο θέμα του θεσμού των μουσικών σχολείων, οι υπάρχουσες έρευνες είναι περιορισμένες και για μεμονωμένα θέματα, όπως οι αναφορές στην ιστορία κάποιου συγκεκριμένου σχολείου, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν μια αποσπασματική φύση και μια ασυνέχεια στην πληροφόρηση επί του παρόντος. Αυτό φανερώνει την ανάγκη για να τη διεκπεραίωση περαιτέρω έρευνας, και ιδιαίτερα υπό τη μορφή της έρευνας πεδίου, για τη συγκέντρωση δεδομένων στα πλαίσια της δημόσιας εκπαίδευσης, από

ανθρώπους που λειτουργούν στο πεδίο και οι οποίοι, όπως κρίνεται σκόπιμο, θα ακολουθήσουν συγκεκριμένα στάδια στην ερευνητική διαδικασία (Πουλοπούλου, 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σύμφωνα με την βιβλιογραφική ανασκόπηση, η διαθέσιμη βιβλιογραφία επί του θέματος των Μουσικών Σχολείων είναι αποσπασματική και εξετάζει μόνο μεμονωμένα θέματα. Μέσα από την έρευνα της Ζορμπά (2006), ερχόμαστε σε επαφή με ζητήματα και προβλήματα που παρουσιάζονται στη λειτουργία των Μουσικών Σχολείων της Ελλάδας. Μέσα από την εργασία του Αγγελάκη (2011), μεταφερόμαστε στη Βόρεια Ελλάδα, εξετάζοντας τον ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού και της ηγεσίας για την ορθή λειτουργία ενός μουσικού σχολείου. Μέσα από την εμπειρική ποσοτική έρευνα της Πουλοπούλου (2019), από την άλλη, παρουσιάζεται ένα μέρος της Ιστορίας των μουσικών σχολείων ως θεσμού στην ελληνική πραγματικότητα. Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε και σε σχολεία εκτός της Ελλάδας, και πιο συγκεκριμένα στην Αγγλία, της οποίας τα μουσικά σχολεία αποτελούν παράδειγμα, λόγω της μακροβιότερης ιστορίας και λειτουργίας τους.

Επομένως, είναι σημαντικό να εξετάσουμε και άλλες πτυχές του θεσμού των Μουσικών Σχολείων στην Ελλάδα, για να καλυφθούν τα υπάρχοντα κενά και να

συμπληρωθούν οι ελλείψεις στη γνώση του θέματος. Μια τέτοια έρευνα έχει μεγάλη σημασία για την ελληνική βιβλιογραφία, καθώς εξετάζει έναν νέο θεσμό στο πεδίο της μουσικής αγωγής και Παιδείας, τα Μουσικά Σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί ενός μουσικού σχολείου αποτελούν τη ζωντανή ιστορία του. Γνωρίζοντας τη δική τους ιστορία μπορούμε να κατανοήσουμε, μέσα από τη δική τους ματιά, τον ιδιαίτερο τρόπο που ένα μουσικό σχολείο λειτουργεί, ειδικά στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας. Μέσα από την εμπειρία τους, ακόμη, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να μεταδώσουν σημαντικές πληροφορίες και γεγονότα που έχουν συλλέξει οι ίδιοι κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους πορείας, αλλά και να αναδείξουν πρότυπα προς μίμηση ή αποφυγή για μελλοντική χρήση. Οι αφηγήσεις τους αποτελούν ένα ισχυρό μέσο διδασκαλίας και μια μορφή επικοινωνίας και μετάδοσης γνώσεων, στάσεων και αξιών.

Συνεπώς, ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τις ιστορίες καθηγητών αναφορικά με την λειτουργία των μουσικών σχολείων στην ελληνική πραγματικότητα. Συγκεκριμένα, διερευνάται ο ρόλος και η λειτουργία των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, οι τρόποι που οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί βελτιώνουν τη λειτουργία αυτή, καθώς και, ως δευτερεύον στόχος, τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές του θεσμού. Έτσι, μέσα από τις αφηγήσεις έμπειρων εκπαιδευτικών, επιχειρείται η περαιτέρω κατανόηση και εμβάθυνση πάνω στο θεσμό των Μουσικών Σχολείων στην Ελλάδα. Εξάλλου, μέσα από τις αφηγήσεις και τις ιστορίες που παρέχουν οι εκπαιδευτικοί, επιτυγχάνεται ένα βαθύτερο νόημα πληροφόρησης, ενώ διευκολύνεται η απόκτηση ουσιαστικής και πραγματικής γνώσης για το θέμα που ερευνάται. Συνεπώς, η γνωστική διάσταση της ιστορίας επιτρέπει στον ερευνητή να συλλέξει και να επεξεργαστεί πληροφορίες, καθώς και να διευκολύνει την επίλυση προβλημάτων που μπορεί να παρουσιαστούν σε ένα μουσικό σχολείο (Τσιώλης, 2013). Η δύναμη της αφήγησης είναι ότι ο ακροατής μπορεί να βασιστεί στις λέξεις και στο ύφος του αφηγητή για να σχηματίσουν μια αρκετά ζωντανή εικόνα της ιστορίας. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθούμε στη συναισθηματική διάσταση που ενυπάρχει σε μια ιστορία, καθώς με αυτήν ο αφηγητής εξωτερικεύει και επικοινωνεί τα συναισθήματά του στον ακροατή.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα διερευνηθούν είναι:

1. Πώς αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα την λειτουργία και τον ρόλο που αυτά επιτελούν;
2. Ποια, κατά την άποψη των εκπαιδευτικών, είναι τα οφέλη ενός μουσικού σχολείου για τους μαθητές που φοιτούν σε αυτά;
3. Με ποιους τρόπους οι

εκπαιδευτικοί επιχειρούν να βελτιώσουν την θετική επίδραση των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία;

2.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Όπως έχουμε αναφέρει, το θέμα της εργασίας μας έγκειται στην μελέτη του θεσμού των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία, δηλαδή στο ρόλο, τη λειτουργία του, αλλά και τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην βελτίωση του θεσμού. Σε δευτερεύον, από την άλλη, επίπεδο, η εργασία αναφέρεται στα οφέλη που αναπτύσσουν οι μαθητές των μουσικών σχολείων μέσα από τη φοίτηση σε αυτά. Η έρευνα διεξάγεται με κύριο ενδιαφέρον τις απόψεις των εκπαιδευτικών, έτσι ώστε, μέσα από τις επαγγελματικές τους ιστορίες ζωής, να συλλεχθούν πληροφορίες για την επαγγελματική πορεία τους μέσα στα Μ.Σ. Οι ιστορίες αυτές θα δώσουν σημαντικά στοιχεία για το ρόλο και λειτουργία του Μ.Σ., μέσα από τη ματιά των ίδιων των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτά και θα δια φωτίσουν ζητήματα και πτυχές για τα Μ.Σ. Συνεπώς, αυτή η πτυχή της έρευνας παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία, καθώς επιτρέπει στον μελετητή να εισχωρήσει βαθύτερα στην πραγματικότητα του θεσμού, μέσα από την οπτική γωνία και τα βιώματα ανθρώπων που αποτελούν μέρος της λειτουργίας του.

Από τις διάφορες προσεγγίσεις μεθοδολογίας, η ποιοτική μεθοδολογία έρευνας είναι περισσότερο κατάλληλη για ερευνητικά προβλήματα στα οποία δεν είναι γνωστές οι μεταβλητές και πρέπει να εξερευνηθούν (Creswell, 2011). Συνδράμει στην απόκτηση σφαιρικής αντίληψης για τα κοινωνικά φαινόμενα, στην εμβάθυνση στον κοινωνικό χώρο που μελετάται και στην εμβάθυνση για το αντικείμενο από την οπτική γωνία των συμμετεχόντων (Mason, 2011). Η ποιοτική προσέγγιση ξεκινάει από τα άτομα και επιχειρεί να κατανοήσει τις ερμηνείες που αυτά δίνουν για τον κόσμο γύρω μας (Cohen & Manion, 2008).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, μέσω της παρούσας εργασίας πραγματοποιείται έρευνα ποιοτικού χαρακτήρα, καθώς ως στόχοι ορίζονται αρχικά η διερεύνηση και εντέλει η κατανόηση της λειτουργίας του κοινωνικού θεσμού των μουσικών σχολείων. Επιπρόσθετα, ως δευτερεύον στόχος αναγνωρίζεται και η

ερμηνεία που τα άτομα δίνουν για την έννοια της μάθησης όπως αυτή αποκτάται μέσα από τη φοίτηση στα μουσικά σχολεία, καθώς και τις δεξιότητες που αυτή προσφέρει στους νέους.

Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια εμπειρική κοινωνική μελέτη που χρησιμοποιεί ποιοτικά δεδομένα. Η αρχή που καθοδηγεί μια ποιοτική έρευνα είναι αυτή της κατανόησης, η οποία νοείται ως η «εκ των έσω» εξέταση των προσώπων, των χώρων και των φαινομένων που αναλύονται κατά την έρευνα. Η ποιοτική προσέγγιση αποτελεί μια ερευνητική μέθοδο, που στοχεύει στην διερεύνηση των αντιλήψεων και των δεδομένων συμπεριφοράς των ατόμων. Μια έρευνα στο ποιοτικό είδος διερευνά την εμπειρία των ατόμων και τα υποκειμενικά νοήματα που τη συγκροτούν, στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο (Τσιώλης, 2013; Ίσαρη, 2015).

Κατά την διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια της «πλαισίωσης», σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα που συλλέγονται πρέπει να αποκτώνται και να ερμηνεύονται μέσα στα όρια του φυσικού τους πλαισίου. Η διερεύνηση των ιστοριών γίνεται μέσα στο πλαίσιο των σχολείων που εργάζονται οι εκπαιδευτικοί, τα οποία με τη σειρά τους εντάσσονται σε συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Ακόμη, η έρευνα χαρακτηρίζεται από υποκειμενικότητα, τόσο όσον αφορά στη δράση του ίδιου του ερευνητή, όσο και στη φύση των ερωτημάτων που θέτει στους συνεντευξάντες. Αυτό σημαίνει ότι ο ερευνητής λαμβάνει υπόψη του όλα τα επιμέρους συστατικά των διαφορετικών περιπτώσεων, προσπαθεί να κατανοήσει το βαθύτερο νόημα ώστε να ερμηνεύσει όσο καλύτερα μπορεί τα δεδομένα του. Θεωρείται σκόπιμο, επίσης, να καταγράφει στο ημερολόγιο της έρευνας τις δράσεις, επιδράσεις, παρατηρήσεις, συναισθήματα από το πεδίο, ώστε να μπορεί να αναστοχάζεται επί τούτων και να χρησιμοποιεί τα ευρήματα και συμπεράσματά του στην ερμηνεία του (Τσιώλης, 2014).

Η ποιοτικού τύπου έρευνα, λοιπόν, που θα διεξαχθεί θα χρησιμοποιήσει ως εμπειρικά δεδομένα τα κείμενα που θα συντάξει ο ερευνητής κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας. Αυτά περιλαμβάνουν τόσο τα κείμενα από τις συνεντεύξεις που θα διεξάγει, όσο και τις καταγραφές από το ημερολόγιο. Όλα τα παραπάνω χρησιμοποιούνται ως συμπληρωματικό υλικό για να εμπλουτίσουν την κατανόηση του ερευνητή όσον αφορά τα αντικείμενα της μελέτης του. Μέσα από αυτήν την μελέτη, ο ερευνητής δεν αποσκοπεί στην επιβεβαίωση ήδη γνωστών θεωριών, αλλά μάλλον στην διερεύνηση νέων πτυχών της κοινωνικής ζωής, έτσι ώστε να μπορέσει να οδηγηθεί

στην σύνταξη νέων, εμπειρικά εμπεδωμένων εμπειριών. Για να κατορθώσει την επίτευξη του στόχου αυτού, ο ερευνητής πρέπει να επιλέξει την σωστή μέθοδο μέσα από ένα «φάσμα μεθόδων», ανάλογα με τα ερευνητικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει, καθώς και την ερευνητική προσέγγιση που ακολουθεί (Τσιώλης, 2013; Ίσαρη, 2015).

Η ποιοτική έρευνα μπορεί να πραγματοποιηθεί από τον κάθε ερευνητή μέσω διαφορετικών προσεγγίσεων ανάλογα με την περίπτωση. Ωστόσο, σε όλες το κοινό σημείο είναι το ενδιαφέρον για την ανθρώπινη εμπειρία, και την ανακάλυψη μέσα από την παρατήρηση αυτής. Αναφερόμενοι στον «βίοκοσμο» των ερευνώμενων, και στην πραγματικότητα που αυτοί βιώνουν καθημερινά στα πλαίσια της κοινωνικής ομάδας που ανήκουν, οι ερευνητές επιχειρούν να περιγράψουν ό,τι πληροφορία ανακαλύπτουν και εν τέλει να τις κατανοήσουν στο βαθμό που είναι δυνατόν (Ίσαρη, 2015). Η προσπάθεια για κατανόηση διαπνέει κάθε πτυχή του φαινομένου, δεν είναι αποσπασματική ή αφαιρετική, για να μπορέσει να διεισδύσει στα βαθύτερα επίπεδα των επιμέρους διαστάσεων του φαινομένου, ενώ από την άλλη δεν είναι αποστασιοποιημένη από το φυσικό πλαίσιο του φαινομένου, για να διατηρήσει τον γνήσιο και δυναμικό χαρακτήρα που παρουσιάζει στην καθημερινότητα. Τέλος, ακόμα και η γλώσσα που θα χρησιμοποιήσει ο ερευνητής χαρακτηρίζεται από μια περιγραφικότητα και έναν αφηγηματικό χαρακτήρα, έτσι ώστε να μεταφέρει στον αναγνώστη όσο καλύτερα δυνατόν τις εμπειρίες που βιώνουν τα υποκείμενα της μελέτης (Ίσαρη, 2015).

Όσον αφορά την επιστημολογική προσέγγιση, δηλαδή ποια είναι η φύση της γνώσης μας για το θέμα, στην παρούσα έρευνα ακολουθείται η ερμηνευτική (interpretivism) (Τσιώλης, 2013). Η ερμηνευτική προσέγγιση στις κοινωνικές επιστήμες εστιάζει στην κατανόηση του πώς οι άνθρωποι κατασκευάζουν τον κοινωνικό τους κόσμο, ορίζουν τις καταστάσεις και δρουν βάσει αυτών. Έτσι, στο πλαίσιο της εργασίας, ερμηνεύονται οι ιστορίες των εκπαιδευτικών για τον τρόπο που οι ίδιοι, μέσα από την προσωπική εμπειρία που έχουν αποκτήσει στα χρόνια που είναι εν ενεργεία, θεωρούν και αντιλαμβάνονται την δημιουργία και την λειτουργία ενός μουσικού σχολείου, και ιδιαίτερα στο συγκεκριμένο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας.

2.3 Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Ως «πρώτη ύλη» της εργασίας, θεωρούνται οι ιστορίες των καθηγητών. Μάλιστα, η ερμηνευτική επεξεργασία κειμένων είναι μια διαδικασία αφηγηματικής

ανάλυσης, η οποία προκύπτει μέσα από τις βιογραφικές αφηγηματικές συνεντεύξεις που πραγματοποιεί ο ερευνητής. Αυτού του είδους η ανάλυση διαδόθηκε ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος που έχει εκδηλωθεί από τις επιστημονικές κοινότητες για τις βιοαφηγήσεις, οι οποίες θεωρούνται πλούσια πηγή πληροφοριών για μια εμπειρική έρευνα (Τσιώλης, 2014).

Αναφερθήκαμε προηγουμένως στις βιογραφικές αφηγηματικές συνεντεύξεις, μια μορφή ερμηνευτικής ποιοτικής έρευνας όπου ο ερευνητής ακολουθεί μια αφηγηματική ανάλυση των δεδομένων που συλλέγει. Για να επιτύχει μια τέτοια έρευνα, καλείται να διεξάγει αυτό που ο κοινωνιολόγος Fritz Schutze, το 1977 στα πλαίσια της γερμανικής βιογραφικής έρευνας, ονόμασε «βιογραφική συνέντευξη». Αποτελεί μια μορφή ανοικτής, μη δομημένης συνέντευξης, που χρησιμοποιεί την αφήγηση ως κύριο μέσο παρουσίασης και ανασυγκρότησης των «δεδομένων» και των βιωματικών ιστοριών των ερωτώμενων. Μια τέτοια χρήση της αφήγησης επιτρέπει στον ερευνητή να συλλέξει μάλλον ιστορίες, παρά σύντομες απαντήσεις στις ερωτήσεις του. Στη συγκεκριμένη έρευνα, ο ερευνητής πρέπει να προσέξει να μην περιορίσει τον ερωτώμενο μόνο στην βιογραφική εξιστόρηση των βιωμάτων του, αλλά να προσχωρήσει και σε άλλες πτυχές της ζωής και της εμπειρίας του, οι οποίες να προσφέρουν περαιτέρω ενόραση για το θέμα της έρευνας. Συνεπώς, κρίνεται σκόπιμο η προσέγγιση που θα ακολουθήσει να μην είναι καθαρά και μόνο η βιογραφική συνέντευξη που προτάθηκε από τον Schutze, αλλά μάλλον να χρησιμοποιήσει στοιχεία από αυτήν, σε συνδυασμό με άλλων ειδών ερωτήσεις, που να εμβαθύνουν περισσότερο στα νοήματα και τις αντιλήψεις που απασχολούν τον ερωτώμενο αναφορικά με τα θέματα που ερευνώνται (Ισαρη, 2015).

Ύστερα από την αναφορά στα παραπάνω στοιχεία, κρίνεται σκόπιμο για την ορθότερη πραγμάτωση της ερευνητικής διαδικασίας να διοργανωθεί ένα πρωτόκολλο συνέντευξης. Συνεπώς, ο σχεδιασμός της συνέντευξης θα βασίζεται στις παρακάτω θεματικές.

Πρώτον, τα βιογραφικά στοιχεία των ομιλητών, στα οποία περιλαμβάνονται τόσο η παιδική, όσο και η εφηβική ηλικία και εκπαίδευση. Ύστερα, κρίνεται σκόπιμο ο ομιλητής να εμβαθύνει στην επαγγελματική τους εμπειρία σε μουσικά σχολεία της Ελλάδας, δηλαδή πότε ξεκίνησε και πώς εξελίχθηκε στη συνέχεια. Τέλος, σημαντικό παράγοντα για την έρευνα αποτελεί και η σχέση των εν λόγω καθηγητών με τους μαθητές τους. Επομένως, με αυτές τις θεματικές καλύπτονται οι εμπειρίες και τα βιώματα του ομιλητή στα πλαίσια των μουσικών σχολείων της Αθήνας, και της Ελλάδας γενικότερα, καθώς μπορεί να υπάρχουν βιώματα σε μουσικά σχολεία άλλων

περιοχών. Παράλληλα, καλύπτεται και το θέμα της επίδρασης του σχολείου στους μαθητές, μέσα από τις παρατηρήσεις και τις περιγραφές που θα παρέχουν οι ίδιοι οι καθηγητές, οπότε είναι σαν μια έμμεση παρατήρηση.

2.4 Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων και Τρόπος Σχεδιασμού Πρωτοκόλλου Συνέντευξης

Για τους σκοπούς της έρευνας διαμορφώθηκε ένα πρωτόκολλο συνέντευξης. Η δομή του οδηγού είναι ως εξής: οι πρώτες ερωτήσεις ήταν οι πιο «ανώδυνες», δηλαδή αφορούσαν βιογραφικά στοιχεία του ομιλητή. Στη συνέχεια, χωριζόταν στα επιμέρους θέματα (λειτουργία του σχολείου, εμπειρίες των καθηγητών στα πλαίσια του σχολείου, θετικές επιδράσεις του σχολείου στους μαθητές), προσέχοντας τον τρόπο που το ένα θέμα συνδέεται με το άλλο. Οι πιο αποδοτικές ερωτήσεις είναι οι ανοιχτές ερωτήσεις, γιατί επιτρέπουν στον ομιλητή να αναπτύξει ελεύθερα τις απαντήσεις του, ενώ πρέπει να είναι σαφείς και συγκεκριμένες. Το χρονοδιάγραμμα των συνεντεύξεων ήταν να πραγματοποιηθούν στο διάστημα μιας ημέρας, με την απαραίτητη προετοιμασία. Η πρόσβαση στον σχετικό πληθυσμό έγινε εύκολα, καθώς πρόκειται για το μουσικό σχολείο το οποίο είχα παρακολουθήσει ως μαθήτρια.

Στη συνέχεια, κρίνεται σκόπιμο να εξετάσουμε ποια είναι τα εργαλεία συλλογής δεδομένων για την πραγμάτωση της έρευνας. Στη δική μας περίπτωση, τα εργαλεία συλλογής δεδομένων είναι οι προσωπικές συνεντεύξεις με καθηγητές ενός μουσικού σχολείου στην Αθήνα. Συγκεκριμένα, η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η ανοιχτού τύπου, αφηγηματική, εις βάθος συνέντευξη, η οποία αποτελείται από ένα γενικότερο σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων που θα αποτελέσει τον οδηγό για τη συνέντευξη και θα χτίσει το πλαίσιό της. Με αυτόν τον τρόπο, ο ερευνητής έχει την δυνατότητα να διατηρήσει ευελιξία κατά την έρευνα και να τροποποιήσει τις ερωτήσεις ανάλογα με το εκάστοτε άτομο που δίνει τη συνέντευξη. Επίσης, δύναται να επιλέξει, από το σύνολο των ερωτώμενων που έχει διαλέξει, αυτούς στους οποίους επιθυμεί να θέσει διαφορετικές ερωτήσεις, γιατί κρίνει ότι μπορούν να του προσφέρουν την ευκαιρία να εμβαθύνει περισσότερο σε διαφορετικές πτυχές του ερευνώμενου αντικειμένου. Τέλος, μπορεί πολύ εύκολα να σχηματίσει την καλύτερη διαδοχή των ερωτήσεων, αλλά και να προσθέσει ή να αφαιρέσει πάνω σε αυτές, χωρίς ωστόσο να αμελήσει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στη διατύπωση που θα επιλέξει για τις ερωτήσεις. Συνεπώς, η επιλογή αυτής της μεθοδολογίας στοχεύει στην διεκπεραίωση και εξέταση του θέματος υπό εξέταση μέσα από τις εμπειρίες που εξιστορούν οι καθηγητές του σχολείου. Οι καθηγητές θα παράσχουν εκτεταμένες πληροφορίες

απαντώντας στα ανωτέρω ερευνητικά ερωτήματα, οπότε και θα παρουσιάσουν τη γνώση τους για την λειτουργία της μουσικής σχολικής μονάδας, τα βιώματά τους στα πλαίσια αυτής της λειτουργίας, και τέλος τους τρόπους που έχουν παρατηρήσει ότι το σχολείο επωφελεί τους μαθητές (Ισαρη, 2015).

Για την σωστή προετοιμασία της συνέντευξης, ο ερευνητής οφείλει να δημιουργήσει ένα υποδειγματικό σχέδιο όσον αφορά την πορεία και τη ροή της συζήτησης κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, και φυσικά να γνωρίζει τις ερωτήσεις που θα κάνει και το λόγο για τον οποίο θα τις κάνει. Επομένως, ο σχεδιασμός αυτός προϋποθέτει τον ορισμό κάποιων θεματικών αξόνων, που υπακούν στις ανάγκες του γενικότερου στόχου και των ερευνητικών ερωτημάτων (Creswell, 2011).

Ως άξονες ορίζονται με βάση τα τρία ερευνητικά ερωτήματα, και σε κάθε άξονα σχεδιάστηκαν κάποιες ερωτήσεις για την πραγμάτωση της συνέντευξης

Το πρωτόκολλο της συνέντευξης, συνεπώς, συμπεριλαμβάνεται στο παράρτημα της εργασίας και περιλαμβάνει 6 ανοιχτές ερωτήσεις, ενώ ο ερευνητής έχει την ελευθερία να ζητήσει επιπλέον πληροφορίες από τους συνομιλητές του, αν τυχόν, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, θεωρήσει ότι αυτό θα ωφελήσει την έρευνα και ότι χρειάζεται για την πιο ολοκληρωμένη συλλογή δεδομένων.

2.5 Δειγματοληψία και Δείγμα

Ως δειγματοληψία, εννοεί κανείς την μέθοδο που επιλέγει για να ξεχωρίσει «έναν δεδομένο αριθμό ανθρώπων ή πραγμάτων από έναν πληθυσμό για να συμπεριληφθούν σε μια μελέτη» (Ζαφειρόπουλος, 2015). Δεδομένου του μεγάλου αριθμού ατόμων που απαρτίζουν την ομάδα προς μελέτη, δηλαδή το μουσικό σχολείο, είναι αδύνατον, για πρακτικούς λόγους, ο ερευνητής να κατορθώσει να πάρει συνέντευξη από το σύνολο πληθυσμού. Εννοώντας τις περιπτώσεις που μπορεί να φέρουν ενδιαφέρον για την έρευνα. Συνεπώς, ο ερευνητής καλείται να επιλέξει ένα «δείγμα» που να πληροί ορισμένα κριτήρια τα οποία θέτει. Επομένως, η επιλογή της δειγματοληψίας πρέπει να πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό και τα ερωτήματα της έρευνας, καθώς και τη μέθοδο ανάλυσης που θα ακολουθήσει. Πρωταρχική μέριμνα είναι να αποκτήσει τις καλύτερες δυνατές πληροφορίες και να καταφέρει να εμβαθύνει στο πλαίσιο της έρευνας (Ισαρη, 2015: 80).

Στην εργασία μου έχω επιλέξει να ακολουθήσω την δειγματοληψία κριτηρίου (criterion sampling), μια στρατηγική όπου έχω επιλέξει το δείγμα σύμφωνα με το κριτήριο της εμπειρίας. Η μεγαλύτερη επαγγελματική εμπειρία σε σχολεία ή άλλες

εκπαιδευτικές δομές σημαίνει ότι τα άτομα, πέραν των άλλων, διαθέτουν περισσότερες εμπειρίες και βιώματα στο πλαίσιο των μουσικών σχολείων, Συγκεκριμένα, οι έμπειροι εκπαιδευτικοί θα έχουν περισσότερες ιστορίες, τόσο δικές τους όσο και μαθητών τους, να μοιραστούν. Συνεπώς, μέσα από το επίκεντρο της ζωής των εκπαιδευτικών ο εκπαιδευτικός θα αντλήσει παράλληλα πολύτιμες πληροφορίες και διορατικότητα πάνω στη λειτουργία των μουσικών σχολείων και πιθανώς και στον τρόπο βελτίωσης αυτών. Το μέγεθος του δείγματος είναι 6 άτομα, αρκετά μεγάλο για να παρέχεται μια πληθώρα απόψεων, ενώ το κριτήριο συμπερίληψης είναι, όπως προαναφέρθηκε, η μεγαλύτερη εμπειρία στον θεσμό των μουσικών σχολείων, η οποία ορίζεται συνολικά κοντά στα 10 έτη (Ισαρη: 2015: 83).

Το πρώτο βασικό κριτήριο, λοιπόν, είναι η εμπειρία στην διδασκαλία σε ένα μουσικό σχολείο. Συνεχίζοντας, το δείγμα που χρησιμοποιείται για τη εργασία είναι ένα σύνολο τόσο ανδρών όσο και γυναικών, οι οποίοι όμως δραστηριοποιούνται όλοι σε μουσικά σχολεία. Καθώς ασχολούμαι ήδη από την έκτη δημοτικού με τη μουσική και υπήρξα μαθήτρια για έξι χρόνια σε Μουσικό Σχολείο, διαθέτω προσωπικές σχέσεις με κάποια από τα άτομα που θα συμμετάσχουν στην έρευνα. Επομένως, πρόκειται για άτομα, κάποια από τα οποία γνωρίζω και κάποια που η συνέντευξη αποτελεί αφορμή για την πρώτη γνωριμία. Είναι, έτσι, συνετό υπάρχει η απαραίτητη ποικιλία στο δείγμα, καθώς η υπερβολική εξοικείωση και φιλία του ερευνητή με το σύνολο των ατόμων του δείγματος υποκρύπτει τον κίνδυνο αυτός να επηρεαστεί από την οικειότητα και ως αποτέλεσμα να επηρεαστούν τα πορίσματα της έρευνας και η αξιοπιστία τους. Συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση διατίθεται η αποστασιοποίηση από τα άτομα που δέχονται τη συνέντευξη, καθώς και η απαραίτητη αντικειμενικότητα από τον ερευνητή, ο οποίος καλείται να κρίνει όσο το δυνατόν πιο αποστασιοποιημένα γίνεται τα δεδομένα που θα συλλέξει μέσα από τις αφηγηματικές συνεντεύξεις. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, συνεπώς, ώστε να μπορέσει ο ερευνητής να διατηρήσει την απαραίτητη απόσταση από τους συνομιλητές του, η ποικιλία του δείγματος είναι σημαντικός παράγοντας και δεν κρίνεται θεμιτό να έχει στενή σχέση με τους συνομιλητές του. Από την άλλη, ο ερευνητής πρέπει να διατηρεί κατά τη διάρκεια της έρευνας στο νου του την ιδιότητά του ως ερευνητή, καθώς και τον σκοπό που έχει να εκπληρώσει, σκέψεις που θα βοηθήσουν στο να διατηρήσει την αντικειμενικότητά του.

2.6 Δεοντολογία Έρευνας

Η διεξαγωγή μιας έρευνας στοχεύει στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης, τόσο σύμφωνα με ήδη αποδεκτές θεωρίες, όσο και αναφορικά με την επεξεργασία νέων θεωριών, οι οποίες είναι ικανές να αναγνωρισθούν στα πλαίσια της επιστημονικής κοινότητας. Από αυτήν την άποψη, συνεπώς, η έρευνα αποτελεί τόσο ατομικό όσο και κοινωνικό αγαθό, και ως εκ τούτου πρέπει να διατηρεί αρμονικά και τις δύο διαστάσεις της υπόστασής της (ελληνικό σύνταγμα, Διακηρύξεις της Unesco). Ως δημόσιο αγαθό, η ανεξαρτησία της έρευνας διέπεται από θεμελιώδεις ηθικές αρχές και δεοντολογικούς κανόνες, τους οποίους παραθέτω παρακάτω και ακολουθώ και προστατεύω αδιαλείπτως κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς μου.

Συναίνεση

Ένα από τα ζητήματα που ρυθμίζονται με αυτούς τους κανόνες είναι το δικαίωμα για συναινετική και ελεύθερη συμμετοχή του ατόμου στην έρευνα. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει σαφώς ο ερευνητής να ενημερώσει πλήρως τα άτομα για τα διάφορα ζητήματα που θα αναφερθούν κατά τη διάρκεια της έρευνας. Τέλος, η συναίνεση κάποιου σε μια έρευνα δεν γίνεται χωρίς να έχει υπάρξει πρώτα πλήρης και σαφής ενημέρωση για πιθανούς κινδύνους από τη συμμετοχή στην έρευνα, ενώ από την άλλη πρέπει να υπάρχει πλήρης διαφάνεια σχετικά με τους στόχους της έρευνας. Μόνο όταν ένα άτομο έχει γνώση όλων των παραπάνω πλευρών μιας έρευνας μπορεί να δώσει την πλήρη συναίνεσή του, αυτό που ονομάζεται πληροφορημένη συγκατάθεση. Ο ερευνητής οφείλει, συμπερασματικά, να ενημερώσει τους συμμετέχοντες για τους σκοπούς της έρευνας, τις διαδικασίες που θα ακολουθήσει, τα πιθανά οφέλη και κινδύνους, αλλά και το δικαίωμά τους να αποσυρθούν από την έρευνα (British Educational Research Association 2018: 8).

Δικαίωμα Απόσυρσης

Ο συμμετέχων, λοιπόν, μπορεί να καταλήξει να αποφασίσει να σταματήσει τη συμμετοχή του στην έρευνα στην οποιαδήποτε στιγμή. Έτσι, όταν, για τον οποιονδήποτε λόγο, θελήσει να αποσυρθεί, ο ερευνητής πρέπει να είναι σε θέση να του το επιτρέψει. Ο συμμετέχων, επίσης, πρέπει να μπορεί να ζητήσει να αποσυρθούν και τα δεδομένα, προσωπικά ή ευαίσθητα, τα οποία παρείχε στην έρευνα, χωρίς κάποια οικονομική επιβάρυνση. Η συμμετοχή κάποιου στην έρευνα, επομένως, πρέπει να είναι εθελοντική, και ελεύθερη, και να μην προκύπτει από οποιαδήποτε καταπίεση, ή και εξαπάτηση (British Educational Research Association 2018: 18).

Ανωνυμία και Εμπιστευτικότητα

Σε κάθε περίπτωση, η διασφάλιση της ανωνυμίας και η προστασία της ταυτότητας πρέπει να είναι διασφαλισμένη από τον ερευνητή. Για να επιτευχθεί αυτό, ο ερευνητής φροντίζει να χρησιμοποιεί ψευδώνυμα, ή να μην συμπεριλαμβάνει στην έρευνα στοιχεία, όπως ο χώρος εργασίας ή διαμονής, που μπορεί να αποκαλύψουν την ταυτότητα του υποκειμένου. Ακόμα και μετά την πραγμάτωση της συνέντευξης, ο ερευνητής δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τέτοια δεδομένα στην δημοσίευση της εργασίας του. Μάλιστα, η πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα, ανά πάσα στιγμή, επιτρέπεται μόνο σε άτομα για τα οποία ο συμμετέχων έχει επίγνωση, και έχει συμφωνήσει. Η εμπιστευτικότητα, από την άλλη, πρέπει να διαχέει τους τρόπους του ερευνητή. Έτσι, ένας ερευνητής πρέπει να διατηρεί έντιμη στάση απέναντι στο άτομο, ώστε να μπορέσει να εγκαθιδρύσει μια σχέση εμπιστοσύνης και ένα κλίμα ασφάλειας, το οποίο θα προτρέψει τον συμμετέχοντα να διατηρήσει ειλικρινή στάση απέναντί του (British Educational Research Association 2018: 21).

Προστασία Δεδομένων

Οι συμμετέχοντες της έρευνας πρέπει να μπορούν να προστατεύσουν τα προσωπικά τους δεδομένα, και όποια άλλα δεδομένα παρέχονται από αυτούς στον ερευνητή. Οι ερευνητές είναι δεσμευμένοι ανά πάσα στιγμή να παρέχουν τα πλήρη αποτελέσματα που προέκυψαν από το ερευνητικό πρόγραμμα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η προστασία της σφαίρας του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής του ατόμου. (British Educational Research Association 2018: 19).

2.7 Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων

Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι για να διασφαλισθεί η αξιοπιστία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τη συνέντευξη, μετά την απομαγνητοφώνηση τα δεδομένα που συλλέχτηκαν παρουσιάστηκαν εγγράφως και επιβεβαιώθηκαν ως ακριβή και αληθή από τους συμμετέχοντες.

Η τεχνική που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των δεδομένων είναι η θεματική ανάλυση (thematic analysis approach), καθώς επρόκειτο για ποιοτικής φύσεως υλικό (Boyatzis, 1996). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, μια τέτοια ανάλυση χρησιμοποιεί ως άξονα τα κρυφά νοήματα του προφορικού λόγου και εμβαθύνει σε αυτά με σκοπό να καταλήξει σε συμπεράσματα. Η χρήση της ποιοτικής ανάλυσης

περιεχομένου ορίζεται ως ο τρόπος ανάλυσης από το ίδιο το υλικό, καθώς και το στόχο της μελέτης, ενώ συνεπάγεται τη δημιουργία ενός συστήματος κατηγοριών ανάλυσης και στη συνέχεια την κατηγοριοποίηση του υλικού με βάση αυτές τις κατηγορίες (Berelson, 1971).

Η θεματική ανάλυση αφορά την αναγνώριση διαφόρων θεμάτων που εντοπίζονται στα συλλεγμένα δεδομένα, και τη μετατροπή αυτών σε κωδικούς. Έπειτα, ο ερευνητής καλείται να εντοπίσει την παρουσία, τη συχνότητα ή την ένταση των κωδικών αυτών (Boyatzis, 1996). Συνοπτικά, η ανάλυση πραγματοποιείται σε τρία στάδια που παρουσιάζεται ακολούθως.

Πρώτον, είναι το στάδιο της αναγνώρισης και καταγραφής των δηλώσεων, καθώς και της ανάδειξης θεμάτων. Σε αυτήν την φάση, δηλαδή, από το σύνολο των δεδομένων επιλέγονται μόνο όσα αφορούν τις αυτόματες σκέψεις των συμμετεχόντων, τα οποία στη συνέχεια χωρίζονται στις λεγόμενες ομάδες κειμένου (text units). Ως μονάδα κειμένου ορίζεται μια «ανεξάρτητη φράση, λέξη ή δήλωση, η οποία έχει το δικό της νόημα» (Lyons, 1981). Στη συνέχεια, οι μονάδες κειμένου κωδικοποιήθηκαν σε θέματα, όπου θέμα νοείται μια σημαντική πληροφορία, μια δήλωση, σε σχέση με το ερευνητικό ερώτημα, η οποία μπορεί να συναντηθεί πολλαπλές φορές στα δεδομένα (Braun & Clarke, 2006).

Το δεύτερο στάδιο είναι πλέον η ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων και η κατηγοριοποίησή τους. Εδώ γίνεται μια μελέτη των θεμάτων του πρώτου σταδίου και μια ταξινόμησή τους σε πιθανές κατηγορίες. Οι κατηγορίες θα είναι ανεξάρτητες ως προς το νόημά τους (Boyatzis, 1998). Στη συνέχεια, το τελευταίο στάδιο είναι η θεματική ανάλυση και η ακεραιότητα των προτεινόμενων κατηγοριών. Πλέον εξετάζεται η ορθότητα των θεμάτων μέσω μιας συγκεκριμένης μεθόδου ανάλυσης περιεχομένου. Ειδικότερα, ο στόχος εδώ είναι να εξασφαλιστεί ότι οι κατηγορίες που έχουν δημιουργηθεί συμπεριέχουν τέτοιον αριθμό θεμάτων, ώστε να μπορούν όντως να αποτελέσουν ξεχωριστές κατηγορίες από μόνες τους (Dunn et al., 1999).

Επίλογος

Συμπερασματικά, η παρούσα εργασία αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, λόγω του θέματός της, καθώς υπάρχουν περιορισμένες πηγές πάνω σε αυτό. Αποτελεί μια εργασία με ιδιαίτερο χαρακτήρα, αφού, όπως είδαμε, διακατέχεται από αφηγηματικότητα και εξετάζει βιωματικά ποιοτικά δεδομένα. Λόγω της προσωπικής

μου φοίτησης στο χώρο έρευνας, αλλά και λόγω της προσωπικής οπτικής των ομιλητών για το θέμα, το έργο χαρακτηρίζεται σε ένα βαθμό από υποκειμενικότητα. Το γεγονός αυτό αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την έρευνα, χωρίς ωστόσο να αφαιρεί από την επιστημονικότητα και εγκυρότητα που διαφυλάσσονται μέσα από τις επιστημονικές μεθόδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει η έκθεση των συλλεχθέντων δεδομένων μέσα από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν. Χωρίζεται σε υποκεφάλαια ανάλογα με τους

θεματικούς άξονες που έχουν εντοπιστεί, και ανατρέχει στις απόψεις και τις γνώσεις που ο κάθε συμμετέχων παρείχε πάνω στους άξονες αυτούς.

3.1 Έκθεση δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε, η έκθεση των δεδομένων θα γίνει ανά θεματικό άξονα. Με την συγκέντρωση των δεδομένων σε κάθε θεματικό άξονα, προκύπτουν και ύστερα αναγνωρίζονται οι σχέσεις μεταξύ τους, ενώ περιγράφονται και τα αποτελέσματα για τον κάθε άξονα, όπως προκύπτουν μέσα από την ανάλυση των δεδομένων. Η δημιουργία ενός συγκεντρωτικού πίνακα βοηθάει σημαντικά να αναγνωριστούν οι απόψεις και τα στοιχεία που παρέχει ο κάθε συμμετέχων. Σε τυχόν κενά που εντοπίζονται στον πίνακα, τα δεδομένα είτε δεν εντοπίζονται στις απαντήσεις των εκπαιδευτικών είτε δεν διατυπώθηκαν ως ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

3.1.1 Επαγγελματικό προφίλ

Η αρχή των συνεντεύξεων αφορούσε την χαρτογράφηση του επαγγελματικού προφίλ των συμμετεχόντων. Πρόκειται για σημαντικά στοιχεία για την έρευνα, καθώς προσφέρουν στον ερευνητή την απαραίτητη κατανόηση για τα υποκείμενα που συμμετέχουν στην έρευνά του και του παρέχουν τις γνώσεις τους και τις αντιλήψεις τους πάνω στα θέματα που διερωτώνται. Η εμπειρία και τα υπόλοιπα στοιχεία που αναγράφονται, εξηγούν σε μεγάλο βαθμό τις ιδέες και τις στάσεις των εκπαιδευτικών.

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, το 50% των συμμετεχόντων βρίσκεται πάνω από μια δεκαετία στον χώρο της εκπαίδευσης των μουσικών σχολείων. Συνεπώς, έχουν υπάρξει μάρτυρες των αλλαγών στο σύστημα και έχουν βιώσει πολλές από τις μεταρρυθμίσεις που άλλαξαν τον τρόπο λειτουργίας του. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν αποκτήσει την εμπειρία τους από διάφορα μουσικά σχολεία, που σημαίνει ότι έχουν πλούσια και πολύπλευρη αίσθηση των διαφορετικών συνθηκών ανά περίπτωση. Όλοι τους έχουν δραστηριοποιηθεί τον τομέα των δημόσιων μουσικών σχολείων, ενώ κάποιοι από αυτούς έχουν μια μικρή εμπειρία σε σχολεία γενικής παιδείας.

Όσον αφορά τον τομέα των σπουδών και της επιμόρφωσής τους για τη μουσική, οι τέσσερις είχαν επίγνωση από μικροί για την επιθυμία τους να ασχοληθούν με το αντικείμενο, είτε ως εκτελεστές είτε ως εκπαιδευτικοί. Ωστόσο, και οι άλλοι δύο εκπαιδευτικοί πήραν τη δύσκολη απόφαση να επιλέξουν την μουσική έναντι των

αρχικών τους πεδίων στα οποία είχαν αρχίσει να επιμορφώνονται. Μάλιστα, το ποσοστό προσπάθειας που απαιτήθηκε για να καταφέρουν να αναπληρώσουν τον χρόνο και την εμπειρία ήταν σημαντικά μεγαλύτερο. Ακόμη, όλοι τους έχουν ολοκληρώσει έναν μεγάλο κύκλο των σπουδών τους πάνω στη μουσική, με δύο από αυτούς να συνεχίζουν τις σπουδές τους και στην παρούσα περίοδο της ζωής τους, ώστε να εμπλουτίσουν τα προσόντα τους.

Τελικά, η γενική εικόνα από το προφίλ του δείγματος είναι ότι πρόκειται τόσο για εκπαιδευτικούς με σημαντική εμπειρία στα δημόσια μουσικά σχολεία, όσο και για εκπαιδευτικούς που έχουν σχετικά πρόσφατα ξεκινήσει τη σταδιοδρομία τους. Πρόκειται για δείγμα αποτελούμενο από 6 άτομα, 3 άνδρες και 3 γυναίκες. Όπως προαναφέρθηκε, η προϋπηρεσία όλων των εκπαιδευτικών αφορά στον τομέα των δημόσιων Μουσικών Σχολείων, ενώ κάποιοι από αυτούς έχουν μικρή εμπειρία και σε σχολεία γενικής παιδείας. Όσον αφορά τις σπουδές και την επιμόρφωσή τους στη μουσική, όλοι τους έχουν ολοκληρώσει την ωδειακή τους επιμόρφωση, τόσο σε μουσικά όργανα, όσο και σε θεωρητικά της μουσικής, ενώ έχουν προχωρήσει και στην παρακολούθηση Πανεπιστημιακού προγράμματος ή σε επιμόρφωση σε τμήμα Μουσικών Σπουδών.

Πίνακας 1

Θεματικός Άξονας	Κατηγορίες	ΕΚΠ Α	ΕΚΠ Β	ΕΚΠ Γ	ΕΚΠ Δ	ΕΚΠ Ε	ΕΚΠ ΣΤ
Προφίλ	Χρόνια υπηρεσίας συνολικά	23	34	5	6	15	5
	Σε σχολική μονάδα	23	33	5	5	15	5
	Σε μουσικό σχολείο	23	30	5	5	15	5
	Ωδειακή επιμόρφωση σε μουσικό όργανο	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

Ωδειακή επιμόρφωση σε θεωρητικά	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Πανεπιστημιακή ή επιμόρφωση σε τμήμα Μουσικών Σπουδών	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Άλλου είδους επιμόρφωση	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κύριοι θεματικοί άξονες και οι κατηγορίες /κωδικοί που εντάσσονται σε αυτές όπως αναδύονται από τη θεματική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε. Ο παρακάτω Πίνακας δείχνει συγκεντρωτικά τους θεματικούς άξονες και τους κωδικούς τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται ανά υποενότητα οι θεματικοί άξονες.

Πίνακας 2

Θεματικός Άξονας	
«Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου»	<p>Έννοια/Σημασία και Ρόλος:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● καλύτερη μορφή εκπαίδευσης του Ελλαδικού χώρου ● ιδιαιτερότητα ατμόσφαιρας ● σχολείο πολιτισμού ● όχι απλά επαγγελματική αποκατάσταση ● μη επικέντρωση στις γνώσεις και στη δεξιοτεχνία ● διοχέτευση ενέργειας και διαχείριση συναισθημάτων <p>Λειτουργία:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής ● αυξημένες ανάγκες λόγω αυξημένων μαθητών ● προβλήματα στη σχέση γενικής και μουσικής παιδείας <p>Διαφοροποίηση από γενική εκπαίδευση:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● αγάπη για μουσική κουλτούρα χωρίς ανταγωνισμό ● ανάπτυξη ακρόασης και ενσυναίσθησης ● πιο ομαλή κοινωνικοποίηση και ισορροπία
<p>«Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους»</p>	<p>Κοινωνικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● άμβλυνση διαφορών και ανταγωνισμών ● ανοχή στο διαφορετικό ● κοινωνικοποίηση ● ομοιογένεια ● σύμπραξη και ενσυναίσθηση ● αλληλεγγύη, αλληλοκατανόηση και αλληλοσεβασμός <p>Προσωπικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● κριτική σκέψη ● συνεχής εγρήγορση, σαν φοίτηση σε δύο σχολεία ● βαθιά και δωρεάν μουσική καλλιέργεια ● στήριξη συνομηλίκων στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης
<p>«Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς τους»</p>	<p>Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● δεν πρέπει να υπάρχει πιστοποίηση, αλλά ένα Πανελλήνιο Σύστημα Εξετάσεων <p>Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με δράσεις της κυβέρνησης:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Αυξημένη χρηματοδότηση και διορισμοί ● Στοχοθεσία και Πλάνο Διδασκόμενης Ύλης <p>Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με δράσεις των εκπαιδευτικών:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● Μουσικά Σύνολα ● Σταθερή Ανάπτυξη Σχέσης Δασκάλου-Μαθητή ● Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός διδασκαλίας
--	--

3.1.2 Θεματικός Άξονας: Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου

Στη συνέχεια των συνεντεύξεων, γίνεται αναφορά στην έννοια του μουσικού σχολείου, τη λειτουργία, τον ρόλο του, αλλά και τη σημασία του για τον εκπαιδευτικό. Έχουν ομαδοποιηθεί οι ερωτήσεις που αφορούν τόσο την έννοια του ίδιου του μουσικού σχολείου, όσο και τον ρόλο και λειτουργία του στο πλαίσιο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Επίσης, στον ίδιο θεματικό άξονα τοποθετείται και η σημασία των μουσικών σχολείων για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς που δραστηριοποιούνται σε αυτά. Τέλος, η τρίτη κατηγορία προέκυψε από τις συνεντεύξεις και είχε σκοπό τον εντοπισμό της διαφοροποίησης ανάμεσα στην γενική εκπαίδευση και την μουσική παιδεία των μουσικών σχολείων.

Έννοια, Σημασία και Ρόλος

Ξεκινώντας με την έννοια και τη σημασία του μουσικού σχολείου στην ελληνική πραγματικότητα, γίνεται κατανοητό ότι οι εκπαιδευτικοί βλέπουν με ιδιαίτερα θετική ματιά τον θεσμό όπως έχει ενσωματωθεί στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Δηλαδή, κάποιοι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί έχουν τοποθετήσει στην κορυφή της υπόληψής τους τα μουσικά σχολεία, ως ανώτερη μορφή εκπαίδευσης για την Ελλάδα.

Ως παράδειγμα παρατίθενται τα λόγια του εκπαιδευτικού Α, ο οποίος λέει με ενθουσιασμό, "τα μουσικά σχολεία είναι η καλύτερη μορφή εκπαίδευσης στον ελλαδικό χώρο, η καλύτερη μορφή εκπαίδευσης!... Στα μουσικά σχολεία εμείς οι εκπαιδευτικοί ζούμε σε έναν μικρόκοσμο, εκπληκτικό μικρόκοσμο σε σχέση με την υπόλοιπη κατάσταση, με την υπόλοιπη παιδεία." Προφανώς, για τον εκπαιδευτικό η λειτουργία των μουσικών σχολείων ξεφεύγει από τα όρια που προσδιορίζουν την πραγματικότητα στους υπόλοιπους ελληνικούς εκπαιδευτικούς θεσμούς. Καταφέρνει, μάλιστα, να επιτύχει ένα τέτοιο επίπεδο διαφοροποίησης από αυτούς, ώστε να χαρακτηριστεί ως ένας ξεχωριστός, ιδιαίτερος και εκπληκτικός μικρόκοσμος. Για τον εκπαιδευτικό Γ, η ιδιαιτερότητα του μουσικού σχολείου έγκειται στο γεγονός ότι "υπάρχει μια

ατμόσφαιρα... σε ένα μουσικό σχολείο. Στοιχεία όπως είναι ο αλληλοσεβασμός, η αλληλοκατανόηση, η πειθαρχία, η αγάπη για το αντικείμενο που κάνουμε πρωτίστως, η αλληλεγγύη που αναπτύσσεται ανάμεσα στα παιδιά." Αν και ο εκπαιδευτικός παρατηρεί ότι "δεν υπήρξαν τα ίδια στοιχεία από αυτά που προανέφερα σε ένα μουσικό σχολείο σε σχέση με ένα άλλο", δεν ήταν δηλαδή οικουμενικά χαρακτηριστικά για όλα τα σχολεία, ωστόσο σίγουρα αποτελούν στοιχεία δυνητικά να υπάρχουν σε σχολεία με εύρυθμη λειτουργία και τους κατάλληλους καθηγητές. Για την εκπαιδευτικό Ε, πάλι, η ιδιαιτερότητα του μουσικού σχολείου είναι ότι "είναι ένα σχολείο πολιτισμού!! Δεν είναι μόνο μουσικής".

Όσον, λοιπόν, αφορά την έννοια που έχει για τους εκπαιδευτικούς το μουσικό σχολείο, είναι εύλογο ότι έχει περίοπτη θέση στην υπόληψη της πλειονότητας των εκπαιδευτικών. Αυτό διαφαίνεται σε πολλές περιπτώσεις και από τις απόψεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά τον ρόλο που τα μουσικά σχολεία επιτελούν στην σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Έχουν ήδη αναφερθεί οι απόψεις του εκπαιδευτικού Α, ο οποίος θεωρεί ότι τα μουσικά σχολεία είναι ένας εκπληκτικός μικρόκοσμος, ο οποίος έχει αναπτυχθεί με "φοβερά βήματα" μέσα στην πορεία και την πρόοδό τους στην ελληνική πραγματικότητα. Για την εκπαιδευτικό Β, στα μουσικά σχολεία ο ίδιος ο ρόλος τους αναδεικνύει τη διαφορετικότητά τους. Όπως αναφέρει, "ο σκοπός του μουσικού σχολείου δεν πιστεύω ότι είναι μόνο η επαγγελματική αποκατάσταση μέσω της μουσικής, είναι η γνώση αυτό που σου δίνει η μουσική και η ενασχόληση με τη τέχνη. Μαθαίνεις να διαβάζεις, μαθαίνεις να ακούς, γίνεσαι καλός ακροατής της μουσικής και γίνεσαι καλός ακροατής γενικότερα, μπορείς να ακούσεις τον άλλον. Αποκτάς ενσυναίσθηση, είναι πολλά τέτοια θέματα που το μουσικό σχολείο τα διαχειρίζεται αλλιώς." Επομένως, ο ρόλος του μουσικού σχολείου είναι να δημιουργήσει άτομα με ενσυναίσθηση και ικανότητα να ακούν τους συμπολίτες τους, ρόλος ο οποίος σύμφωνα με την εκπαιδευτικό είναι διαφορετικός, ιδιαίτερος, σε σχέση άλλους εκπαιδευτικούς θεσμούς.

Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός Δ αναφέρεται στον κωδικό μη επικέντρωσης στις γνώσεις, παρατηρώντας ότι περισσότερο "... θέλει να βγάλει έναν πολίτη κάποια στιγμή. Θέλει να βγάλει κάποιον ο οποίος σκέφτεται που έχει ενδιαφέροντα, που έχει απόψεις που στηρίζει κάπου αυτές τις απόψεις... θέλει να βγάλει ανθρώπους δηλαδή απλά νομίζω ότι μέσω της μουσικής και τα μουσικά σχολεία το επιτυγχάνει πιο ευχάριστα σίγουρα, πιο ουσιαστικά θα έλεγα, με περισσότερα οφέλη έχει και περισσότερα μουσικά οφέλη, σίγουρα ο στόχος δεν είναι να βγάλει μουσικούς." Επομένως, και από την

εκπαιδευτικό Δ, τα μουσικά σχολεία παρουσιάζονται να υπηρετούν τους παιδαγωγικούς στόχους με μέσα πιο ευχάριστα, ουσιαστικά και ωφέλιμα για το μαθητή.

Ακολουθως, η εκπαιδευτικός Ε δημιουργεί μια εικόνα για τον ρόλο του μουσικού σχολείου: *"Νομίζω ότι αυτή είναι η ουσία του μουσικού και όχι να βγεις δεξιότηχνης, είναι αυτό το να φτιάξεις το καδράκι σου. Και όλα τα παιδιά φτιάχνουν φεύγοντας το καδράκι τους. Ακόμα και αυτοί που δεν είναι καλοί μαθητές έχουν ένα καδράκι ... έχουν φτιάξει μια εικόνα που είναι σίγουρα καλύτερη από το να μην ήταν σε αυτό το σχολείο. Δηλαδή ..., από τη στιγμή που μπαίνεις και παίρνεις το καδράκι για περίγραμμα αρχίζεις να το γεμίζεις και το γεμίζεις με τον ρυθμό σου και φεύγοντας έχεις ένα καδράκι!"* Συνεπώς, για την εκπαιδευτικό το μουσικό σχολείο επιτρέπει στους μαθητές του να δημιουργήσουν ένα πάζλ, ένα ψηφιδωτό με τα κομμάτια να είναι όλα όσα αποκομίζουν από το σχολείο, στοιχεία τα οποία, σύμφωνα με την ομιλήτη, δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν σε άλλο σχολείο.

Ο τελευταίος εκπαιδευτικός εντοπίζει τον ρόλο του μουσικού σχολείου σε ζητήματα έκφρασης και δημιουργικής ενασχόλησης: *"γιατί ξεσπάει στη μουσική ειδικά στην εφηβική ηλικία που οι ορμόνες βαράνε κόκκινο δίνεται ένας στόχος πάνω στον οποίο ένας μαθητής μπορεί να διοχετεύσει όλη του την ενέργεια οπότε δεν θα διοχετεύσει την ενέργεια του σε μέρη που δεν μπορείς να τα ελέγξεις τόσο εύκολα... ο στόχος δηλαδή ότι αναπτύσσεις την ικανότητά σου να διαχειρίζεσαι ή να αντιλαμβάνεσαι τα συναισθήματά σου ή το γεγονός ότι αναπτύσσεις την κριτική σου ικανότητα όλα περνάνε και στο τρόπο που λειτουργείς και μέσα στην τάξη ή με τους συμμαθητές σου ή έξω από το σχολείο με τις παρέες σου."* Επομένως, το μουσικό σχολείο επιτρέπει στον μαθητή να μάθει να διοχετεύει την ενέργειά του σε ασχολίες που έχουν να κάνουν με την τέχνη και τον βοηθάνε να αντιμετωπίσει τόσο τα συναισθήματά του, όσο και τις αλλαγές στο σώμα του.

Λειτουργία

Όσον αφορά την λειτουργία των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα, παρουσιάζονται οι προσωπικές εμπειρίες των εκπαιδευτικών ανά περίπτωση. Οι εκπαιδευτικοί δεν αγνοούν ούτε αποκρύπτουν τις προκλήσεις που έχουν επέλθει και συνεχίζουν να υπάρχουν στην λειτουργία των μουσικών σχολείων. Σε πολλές περιπτώσεις, πέρα από τα θετικά, αναφέρονται σημαντικές ελλείψεις, πραγμάτων που είναι ουσιαστικά για την εύρυθμη λειτουργία των μαθημάτων μουσικής φύσεως, τα οποία φυσικά είναι βασικά στην φιλοσοφία της εκπαίδευσης των μουσικών σχολείων.

Όσον αφορά τη λειτουργία των μουσικών σχολείων, σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό Α, *"τα μουσικά σχολεία είναι το παράδειγμα του πώς πρέπει να εφαρμόζονται εφαρμοσμένες πολιτικές όλων των ειδών που παίρνουμε από άλλα κράτη."* Συνεπώς, ο εκπαιδευτικός θεωρεί ότι η λειτουργία των μουσικών σχολείων, η οποία έχει υιοθετηθεί από προγράμματα και παραδείγματα στο εξωτερικό, έχει παρόλ' αυτά καταφέρει να επιδράσει με θετικό τρόπο στην Ελλάδα, τόσο ώστε να αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και πρότυπο για παρεμφερείς μεταγενέστερες προσπάθειες. Δηλαδή, όπως εντέλει αναφέρει, *"τα μουσικά σχολεία πετύχανε γιατί δεν κάναμε αυτό που κάνουμε με όλα τα υπόλοιπα. Πήραμε μια ιδέα απ' έξω και την προσαρμόσαμε στα δικά μας δεδομένα."*

Κατά τον εκπαιδευτικό Α, *"τα μουσικά σχολεία είναι ένας θεσμός που όταν ξεκίνησε είχε πολύ σοβαρά προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής και στελέχωσης βασικό αυτό, το βασικότερο πρόβλημα των μουσικών σχολείων ήταν η στελέχωση και η υλικοτεχνική υποδομή και άλλα προβλήματα διοικητικής μέριμνας, στα οποία όμως μέχρι σήμερα έχουν γίνει φοβερά άλματα."* Από την άλλη, όμως, θεωρεί ότι υπάρχουν και αρνητικά στοιχεία: *"Θέλω να πω ότι έχουν γίνει φοβερά βήματα. Θέλω επίσης να πω ότι δυστυχώς ιδρύονται στο χαρτί. Δηλαδή ιδρύεις ένα σχολείο, ψάχνεις να βρεις κτήριο και ψάχνεις να βρεις τι περίσσεψε στο δήμο. Παρόλα αυτά έχουν πέσει λεφτά, θα μπορούσαν να πέσουν παραπάνω."*

Η εκπαιδευτικός Β αναφέρει ότι η κατάσταση *"είναι λίγο πιο κάτω από το μια χαρά από το άριστα μάλλον δεν είναι άσχημη... ούτε εξαιρετική ώστε να είναι όλα άψογα αλλά ήμασταν πάνω από τον μέσο όρο δηλαδή. Για παράδειγμα... επειδή οι μαθητές αυξάνονται, αυξάνονται και οι ανάγκες!"* Αναφέρεται, λοιπόν, στις ανάγκες που έχουν παρουσιαστεί στα μουσικά σχολεία πλέον, λόγω της αυξημένης συμμετοχής των μαθητών στις εκπαιδευτικές δομές.

Ο εκπαιδευτικός Γ αναφέρει χαρακτηριστικά για το μουσικό σχολείο την *"έλλειψη πενταγράμμων έστω και σε πίνακες με μαρκαδόρους για να γράψουνε, έχει υπάρξει βέβαια και αίθουσα με κιμωλία στον πίνακα, ωστόσο αυτό είναι ένα εποπτικό μέσο διδασκαλίας το οποίο παραπέμπει σε παλαιότερες εποχές, μαζί με τα ανθυγιεινά επακόλουθα που έχει."* Συνεχίζει, αναφερόμενος σε μία αίθουσα στο ίδιο σχολείο, η οποία *"χρησιμοποιούνταν σαν στούντιο, ωστόσο δεν είχε τίποτα παραπάνω από ένα ντραμς, ένα πιάνο, δύο-τρία πράγματα ηχητικά, μία κονσόλα ή ένα ηχείο. Ωστόσο, στην συγκεκριμένη σχολική μονάδα, αυτή η αίθουσα λειτουργούσε μπορώ να πω σαν μέσο εκτόνωσης τις ώρες που τα παιδιά είχαν κάποιο κενό, παρά ως ένα πραγματικό στούντιο."*

Παραθέτει, ωστόσο, για ένα άλλο μουσικό σχολείο ότι: " η εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας είναι αρκετά καλή," καθώς, όπως μας πληροφορεί, πρόκειται για νεότερο κτηριακό συγκρότημα με πιο κατάλληλα διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους για τις ανάγκες ενός μουσικού σχολείου. "Ωστόσο", συνεχίζει, "το μουσικό σχολείο έχει μια πολύ καλή υποδομή όσο αναφορά τους παρεχόμενους χώρους. Να πω σε αυτό το σημείο κάτι σημαντικό, λειτουργεί στο σχολείο και μία αίθουσα που την έχουν ονομάσει αίθουσα μπούλινγκ για οτιδήποτε μπορεί να συμβεί... Το θεωρώ κάτι πολύ σημαντικό πράγμα το οποίο θα έπρεπε να υπάρχει και σε άλλα μουσικά σχολεία."

Η εκπαιδευτικός Δ μιλάει για το σχολείο της το οποίο "είναι μεγάλο σχολείο... οπότε γενικά τα πράγματα κυλάνε πολύ καλά... έχει μάθει και το σχολείο και η πόλη πώς να το λειτουργήσει και πώς να το στηρίζει." Από την άλλη, όσον αφορά το κτήριο "χτίστηκε σαν μουσικό σχολείο πολύ βασικό δηλαδή έχει την αίθουσα συναυλιών, έχει αίθουσες μικρές για όργανα έχει κάποιες αίθουσες οι οποίες έχουν ηχομονωθεί, Είναι δηλαδή προορισμένο (για μουσικό σχολείο)." Επίσης, πληροφορεί ότι το σχολείο "κάνει πολλές δράσεις πολλά σύνολα... πολλές συναυλίες, πολλές δράσεις, χορωδίες..." Αλλά φυσικά υπάρχουν και προβλήματα, "κυρίως όσον αφορά λίγο σχέσεις γενικής-μουσικής, αυτό το κομμάτι γιατί είναι μέσα σε όλα τα άλλα και γενικό σχολείο... "

Η εκπαιδευτικός Ε σχολιάζει: "όλα λειτουργούν με διαφορετική στρατηγική. Δεν ξέρω ποια είναι καλύτερη και ποια όχι τόσο καλή πάντα έχει να κάνει με το πόσο ο καθηγητής συμμετέχει στο σχολείο δηλαδή κάποια σχολεία έχουν πολύ ανεβασμένο τον ευρωπαϊκό τομέα ενώ άλλα έχουν τον παραδοσιακό... Κάθε σχολείο τώρα ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών, των καθηγητών, των αιθουσών και ανάλογα με τις προσλήψεις κάθε σχολείο λειτουργεί λίγο διαφορετικά. "

Ο εκπαιδευτικός ΣΤ με τη σειρά του αναφέρει την εμπειρία του πάνω στην λειτουργία των μουσικών σχολείων: "τα μουσικά σχολεία καταρχάς να βάλω ένα διαχωριστικό πριν γίνουν οι διορισμοί και αφού έγιναν, γιατί τα μουσικά σχολεία πριν γίνουν οι διορισμοί ήταν άδεια και από καθηγητές! Πέρα από τα άλλα προβλήματα το γεγονός ότι τα περισσότερα δεν έχουν κτήριο δεν έχουν όργανα δεν έχουν υλικοτεχνικό εξοπλισμό γενικότερα... Πέρα από αυτά δεν είχαν και καθηγητές. Ευτυχώς τα μουσικά σχολεία με τους δύο τελευταίους διορισμούς έχουν καλύψει μεγάλο ποσοστό από τα κενά που είχαν."

Διαφοροποίηση από γενική παιδεία

Τέλος, αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς συμφωνούν στο γεγονός ότι ο θεσμός λειτουργεί με τρόπο που είναι πιο θετικός και ευεργετικός από τα σχολεία γενικής

παιδείας. Συγκεκριμένα, έχουν σε υψηλή θέση στην αντίληψή τους την κουλτούρα και τον πολιτισμό που το μουσικό σχολείο ως θεσμός υπερασπίζεται και μεταλαμπαδεύει.

Όπως αναφέρει ο εκπαιδευτικός Α, *"πιστεύω ότι αυτό που όλοι αγαπάμε στο μουσικό σχολείο είναι αυτή η κουλτούρα. Δεν υπάρχει ανταγωνισμός... Γι' αυτό και παρότι μαθήματα, είναι η ώρα της ευτυχίας των μαθητών."* Η εκπαιδευτικός Β, όπως προαναφέρθηκε, θεωρεί ότι το μουσικό σχολείο *"διαχειρίζεται αλλιώς πολλά θέματα"*, όπως την ανάπτυξη της ικανότητας της ακρόασης και της ενσυναίσθησης. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός Γ θέτει προς αμφισβήτηση την *"λανθασμένη αντίληψη ότι δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στα μαθήματα της μουσικής και στις ειδικότητες από ότι στα μαθήματα γενικής παιδείας"*, καθώς θεωρεί ότι η θεωρία δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα. Αντίστοιχη άποψη έχει, όπως προαναφέρθηκε, η εκπαιδευτικός Ε, η οποία χαρακτηρίζει ξεκάθαρα το μουσικό σχολείο ως *"ένα σχολείο πολιτισμού"*, και όχι μόνο μουσικής.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ΣΤ αναφέρει για τον κωδικό της πιο ομαλής κοινωνικοποίησης σε σχέση με τη γενική παιδεία ότι *"... ένα παιδί που έρχεται στο μουσικό σχολείο έναντι ενός γενικού μέσω της μουσικής καταφέρνει κοινωνικοποιείται λίγο πιο ομαλά και αφού βγει από το μουσικό καταφέρνει να έχει εφόδια ώστε να έχει πιο ομαλή και ισορροπημένη ζωή."* Συνοψίζοντας, ο Θεματικός Άξονας αναφέρθηκε αρχικά στην έννοια, τη σημασία και το ρόλο του θεσμού του μουσικού σχολείου στην Ελλάδα, καθώς πρόκειται για ένα σχολείο πολιτισμού και όχι απλώς μουσικής, το οποίο και χαρακτηρίζουν ως την καλύτερη μορφή εκπαίδευσης του Ελλαδικού χώρου. Ο ρόλος του μουσικού σχολείου, μάλιστα, δεν περιορίζεται στην επαγγελματική αποκατάσταση και στις γνώσεις ή την δεξιοτεχνία, αλλά υπηρετεί στόχους πέρα από αυτό, μέσα από την ιδιαιτερότητα της ατμόσφαιράς του που επιτρέπει στους μαθητές να διοχετεύσουν την ενέργειά τους και να διαχειριστούν τα συναισθήματά τους. Στη συνέχεια, αναφέρεται στη λειτουργία των μουσικών σχολείων, η οποία χαρακτηρίζεται ακόμα από προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, αυξημένες ανάγκες λόγω αυξημένων μαθητών, καθώς και προβλήματα στη σχέση γενικής και μουσικής παιδείας, προβλήματα που επιμένουν παρά τα άλματα που έχουν γίνει από το έτος ίδρυσής τους. Τέλος, αναφέρονται και οι διαφοροποιήσεις από την γενική παιδεία, οι οποίες είναι η αγάπη για μουσική κουλτούρα χωρίς ανταγωνισμό, η ανάπτυξη ακρόασης και ενσυναίσθησης και η πιο ομαλή κοινωνικοποίηση και ισορροπία.

3.1.3 Θεματικός Άξονας: Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους

Ο επόμενος θεματικός άξονας έχει ως επίκεντρο τους μαθητές ενός μουσικού σχολείου και πώς αυτοί επωφελούνται από την φοίτηση σε αυτό. Πρόκειται για μια ομάδα δεδομένων που αφορά τις απόψεις των εκπαιδευτικών ως προς τα προτερήματα που αποκτάνε τα παιδιά τα οποία συμμετέχουν στον πολιτισμό των μουσικών σχολείων. Ήδη στο πλαίσιο της ανάλυσης του Θεματικού Άξονα 1 έγινε αναφορά σε κάποια οφέλη των μουσικών σχολείων. Ωστόσο, εδώ παρατίθενται με μεγαλύτερη ανάλυση μερικά οφέλη που, κατά την άποψη των συμμετεχόντων, μπορεί να αποκτήσει ένας μαθητής των μουσικών σχολείων.

Αρχικά, επιτυγχάνεται άμβλυνση διαφορών και ανταγωνισμών, κοινωνικοποίηση και ομοιογένεια μεταξύ του συνόλου των μαθητών. Αντίστοιχα, ενυπάρχει και η σύμπραξη και η ενσυναίσθηση, η αλληλεγγύη, η αλληλοκατανόηση και ο αλληλοσεβασμός. Παράλληλα, σε προσωπικό επίπεδο οι μαθητές διαμορφώνονται ως πιο ολοκληρωμένοι πολίτες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη. Τέλος, οι μαθητές βρίσκονται σε κατάσταση συνεχής εγρήγορσης, καθώς η φοίτηση σε μουσικά σχολεία είναι σαν φοίτηση σε δύο σχολεία, όπου επιτυγχάνεται μια βαθιά μουσική καλλιέργεια και ταυτόχρονα επιτυγχάνεται η στήριξη των συνομηλίκων τους στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων.

Κοινωνικά:

Το πρώτο όφελος, λοιπόν, είναι η έλλειψη του ανταγωνισμού, η οποία με τη σειρά της συμβάλλει στην διαμόρφωση πολιτών που αποδέχονται το διαφορετικό. Μέσα από την επαφή τους με την κουλτούρα του μουσικού σχολείου, οι μαθητές μαθαίνουν να κοινωνικοποιούνται πιο ομαλά, αλλά και να αντιμετωπίζουν ισάξια όλες τις διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων. Σύμφωνα με τον Εκπαιδευτικό Α: "*η μουσική είναι από τις τέχνες εκείνες που ίσως, εγώ θα έλεγα ίσως μαζί με τη ζωγραφική... είναι η πρώτη τέχνη που έρχεται σε επαφή μέχρι και πρωτόγονος άνθρωπος άρα υπάρχει μέσα στην... ανθρωπολογική του κουλτούρα μέχρι σήμερα; Και ίσως τα παιδιά επειδή βρίσκονται σε αυτή τη στοχοθεσία της μουσικής γίνονται άλλοι άνθρωποι, γίνονται άλλοι πολίτες; Ίσως γιατί η μουσική με τον τρόπο που διδάσκεται στα μουσικά σχολεία... δεν προτάσσει και δεν πριμοδοτεί τον ανταγωνισμό."*

" Η φοίτηση στα μουσικά σχολεία ωφελεί τους μαθητές. Όχι μόνο τους ωφελεί, αμβλύνει τις οποιεσδήποτε είδους διαφορές. Αμβλύνει όλους τους ... ανταγωνισμούς

, ...αμβλύνει όλες αυτές τις κατηγοριοποιήσεις μεταξύ των ανθρώπων. Αντιμετωπίζει όλους τους μαθητές του και αυτό γίνεται κουλτούρα στα παιδιά από την πρώτη γυμνασίου και το ζούνε από μόνα τους χωρίς να τους το πούμε στο μικρόφωνο ποτέ! Αυτό είναι απίστευτη παιδαγωγική επιτυχία... " Συνεπώς, οι άνθρωποι μαθαίνουν να λειτουργούν σαν ομάδα, αίροντας τις διαφορές τους και διαμορφώνοντας ένα σύνολο που δεν είναι διαιρεμένο ως προς τα μέλη του.

Η εκπαιδευτικός Β, με τη σειρά της αναφέρεται στον κωδικό της κοινωνικοποίησης που προσφέρει η μουσική, και συγκεκριμένα μέσα από τις "εμπειρίες που αποκτούν, ... κοινωνικοποιούνται πολύ πιο άνετα και εύκολα, η ασφάλεια που νοιώθουν τα παιδιά διότι ανήκουν σε ένα περιβάλλον ομοιογενές ... ανήκουν σε μία ομάδα. Θα ενταχθούν σε κάποιες ομάδες έτσι και αλλιώς μέσα από τα σύνολα και τις ορχήστρες, τέτοιες εμπειρίες δεν δίνονται εύκολα έξω από ένα μουσικό σχολείο.. τα παιδιά των μουσικών σχολείων είναι διαφορετικά!! Είναι πιο " πλούσια " συναισθηματικά, ψυχικά ακόμα και στις γνώσεις που παίρνουν είναι διαφορετικά. Για αυτό και έχουμε και τα μειωμένα ποσοστά και σε μπούλινγκ και σε ναρκωτικά."

Αντίστοιχα, ο εκπαιδευτικός ΣΤ τονίζει τη σημασία που έχει η κοινωνικοποίηση μέσω της μουσικής κατά του μπούλινγκ, καθώς " τα παιδιά... με αυτόν τον τρόπο έχουν την ευκολία να "δεθούν" μεταξύ τους πιο εύκολα," ενώ "ένα παιδί που έρχεται στο μουσικό σχολείο, έναντι ενός γενικού, μέσω της μουσικής καταφέρνει κοινωνικοποιείται λίγο πιο ομαλά και αφού βγει από το μουσικό καταφέρνει να έχει εφόδια ώστε να έχει πιο ομαλή και ισορροπημένη ζωή."

Όπως μάλιστα προαναφέρθηκε στον Θεματικό Άξονα 1, ο εκπαιδευτικός Γ τονίζει την θετική λειτουργία του μουσικού σχολείου για την καλύτερη ισορροπία στην ζωή των παιδιών γενικότερα, με την εγκαθίδρυση του θεσμού της "αίθουσας μπούλινγκ", όπου τα παιδιά μαζεύονται στην αίθουσα, η οποία είναι ζωγραφισμένη με κατάλληλες εικόνες για δημιουργία πιο φιλικού περιβάλλοντος, κάθονται στις μαξιλάρες " όταν έχει συμβεί κάτι ή είναι εμπλεκόμενα σε κάποιο συμβάν και κουβεντιάζουν μαζί με τον διδάσκοντα που έχει χρεωθεί αυτό το συμβάν να λύσουν όποιο θέμα έχει προκύψει. "

Ο εκπαιδευτικός Γ, από την άλλη, αναφέρεται στο " ωραίο κλίμα φιλικότητας και αλληλεγγύης και γενικότερων συναισθημάτων τα οποία δεν θα έλεγα ότι δεν τα βρίσκεις σε άλλα σχολεία ωστόσο σπανίζουν σε σχέση με ένα μουσικό σχολείο. Και εδώ έρχεται ο παράγοντας μουσική έτσι ώστε να μπορέσει να εξηγήσει για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό... " Υποστηρίζει ότι αυτό που βοηθάει τους μαθητές να έρθουν κοντά

είναι η αλληλοκατανόηση και η αμοιβαία αγάπη για το αντικείμενό τους, η οποία τους ενώνει.

Ύστερα, η εκπαιδευτικός Β αναγνωρίζει " την χαρά της σύμπραξης, την ενσυναίσθηση... και τον ενθουσιασμό της γνώσης και της ανακάλυψης, γιατί στη μουσική όσο συνεχίζεις τόσο ανακαλύπτεις και αυτό σε ανατροφοδοτεί και είναι ό,τι καλύτερο σαν άνθρωπος και σαν προσωπικότητα!" Για την εκπαιδευτικό, τα έξι χρόνια στο σχολείο προσφέρουν ιδιαίτερα " ταξίδια" που εντείνουν την αγάπη τόσο για την τέχνη της μουσικής, όσο και για τους συνταξιδιώτες τους που μοιράζονται την εμπειρία.

Προσωπικά:

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός Α αναφέρεται στον κωδικό της κριτικής σκέψης, υποστηρίζοντας ότι η φοίτηση στο μουσικό σχολείο δημιουργεί "πολίτες με την έννοια του ανθρώπου ο οποίος θα ζήσει σε μία κοινωνία με την κυριολεκτική δηλαδή σημασία του όρου πολίτης.... Τα μουσικά σχολεία είναι ο θεσμός εκείνος που ανθίσταται πεισματικά στη δημιουργία άχρωμων και άοσμων όντων που ζούνε στην κοινωνία πια και ξαναδημιουργεί ανθρώπους, ξαναφτιάχνει ανθρώπους, επιμένει να φτιάχνει ανθρώπους." Επομένως, ο εκπαιδευτικός αναγνωρίζει τα μουσικά σχολεία ως τον θεσμό που διαπαιδαγωγεί τους μαθητές του με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνονται καλύτεροι πολίτες και πιο ολοκληρωμένα άτομα και να αναπτύσσουν κριτική σκέψη.

Έπειτα, η εκπαιδευτικός Β αναφέρεται στην βαθιά μουσική καλλιέργεια που αποκτά αποκλειστικά ένας μαθητής του μουσικού σχολείου: " καταρχάς του προσφέρεται μουσική παιδεία σε πολλά επίπεδα δηλαδή ένα παιδί που είναι εκτός μουσικού σχολείου μπορεί να έχει αγάπη και αναζήτηση για τη μουσική αλλά οι γονείς είναι αμφίβολο εάν θα μπορέσουν να του προσφέρουν παραπάνω από ένα όργανο σε κάποιο ωδείο έτσι να μάθει να χειρίζεται ένα όργανο και αυτό με το ζόρι." Στο μουσικό σχολείο, όμως, οι μαθητές αποκτούν πλούσιες και εξειδικευμένες γνώσεις πάνω σε μια πληθώρα μουσικών αντικειμένων, σχημάτων και οργάνων. Ακόμη, η εκπαιδευτικός τονίζει την σημασία της δυνατότητας για τους γονείς να " στείλουν τα παιδιά τους σε ένα μουσικό σχολείο έτσι ώστε να μάθουν μουσική, σε ένα δημόσιο σχολείο που μην ξεχνάμε όλοι έχουμε περιπτώσεις που κάποιος ήθελε να μάθει μουσική αλλά δεν μπορούσε γιατί δεν υπήρχαν λεφτά."

Η εκπαιδευτικός Δ παρομοιάζει την εμπειρία ενός μαθητή μουσικού σχολείου με παράλληλη φοίτηση σε δύο σχολεία, καθώς " ...το παιδί όλη μέρα ασχολείται με τόσες δράσεις και με μαθήματα γενικής και με μουσικής... Το πώς αντιδράει, το πώς επεξεργάζεται πληροφορίες, το τί ενδιαφέροντα έχει, το γεγονός ότι συνέχεια θέλουν να

μαθαίνουν, μόνο από αυτή την άποψη βλέπεις ότι το μυαλό τους επεξεργάζεται πολύ διαφορετικά κάποια πράγματα είναι συνεχώς σε εγρήγορση."

Τέλος, η εκπαιδευτικός Ε αναφέρεται στον κωδικό της στήριξης των παιδιών από τους συνομήλικους τους στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης, παρατηρώντας ότι: " *τώρα υπάρχουν ήδη παιδιά στο σχολείο που παίζουν επαγγελματικά και βγάζουν λεφτά έτσι! Αυτά τα παιδιά έχουνε στραφεί προς τα κάπου ενώ άμα δεν ήταν στο μουσικό δεν ξέρω εάν θα έβρισκαν την παρέα ώστε να κάνουν σχήμα και να παίζουν. Αυτή η μουσική καλλιτεχνική κοινωνικοποίηση γίνεται μόνο στο μουσικό σχολείο, ούτε στο ωδείο γίνεται.*" Επομένως, η εξοικείωση με την ίδια τη μουσική, αλλά και με τους υπόλοιπους μουσικούς ενός συνόλου είναι ένα πολύ σημαντικό και ιδιαίτερο προτέρημα για τον μαθητή.

"Στην τελική το μουσικό σχολείο αφήνει πολιτισμό!! Σου αφήνει τρόπο να ζεις!! Τα παιδιά αυτά σκέφτονται και ακούνε αλλιώς τη μουσική. Τα παιδιά που έχουν περάσει από μουσικό σχολείο δεν μπορούνε να ακούσουν απροβλημάτιστα κάποια μουσική. Γενικά σου έχει αλλάξει τον τρόπο σκέψης. !! Είναι ένας άλλος κόσμος με άλλα μάτια!"

Συνοψίζοντας, ο Θεματικός Άξονας 2 αναφέρεται σε οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές των μουσικών σχολείων, τόσο σε κοινωνικό, όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Σε κοινωνικό επίπεδο, αναφέρονται η άμβλυση διαφορών και ανταγωνισμών μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών των νέων, η ενσυναίσθηση, η αλληλεγγύη και ο αλληλοσεβασμός που αποκτούν ο ένας για τον άλλον, αλλά και η κοινωνικοποίηση και η ομοιογένεια μεταξύ του συνόλου των μαθητών. Παράλληλα, σε προσωπικό επίπεδο, οι μαθητές αποκτούν εφόδια για το μέλλον τους, τόσο στη μορφή κριτικής σκέψης, όσο και στη μορφή συνεχής εγρήγορσης, καθώς η φοίτηση σε μουσικά σχολεία είναι σαν φοίτηση σε δύο σχολεία, όπου επιτυγχάνεται μια βαθιά μουσική καλλιέργεια και ταυτόχρονα επιτυγχάνεται η στήριξη των συνομηλίκων τους στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων.

3.1.4 Θεματικός Άξονας: Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς της

Ο συγκεκριμένος θεματικός άξονας αφορά τις απόψεις των εκπαιδευτικών τόσο για την ανάγκη όσο και για τον τρόπο αξιολόγησης της ποιότητας των μουσικών σχολείων. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται στο κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν

ότι υφίσταται η ανάγκη για την αξιολόγηση των μουσικών σχολείων. Η δεύτερη και τελευταία κατηγορία αφορά τους φορείς οι οποίοι πρέπει να προβούν σε αξιολόγηση, καθώς και το κατά πόσο αυτοί είναι εσωτερικοί, στην ίδια την σχολική μονάδα, ή εξωτερικοί.

Ο τελικός θεματικός αναφέρεται σε δύο ακόμη κατηγορίες δεδομένων. Η πρώτη αφορά τους τρόπους βελτίωσης της ποιότητας των μουσικών σχολείων από την δράση των κυβερνήσεων και των διοικητικών παραγόντων των μουσικών σχολείων. Η δεύτερη, από την άλλη, εξετάζει τους τρόπους και τις δράσεις που μπορούν να κάνουν ή ήδη κάνουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί.

Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης:

Ο εκπαιδευτικός Α αναφέρεται στο θέμα της αξιολόγησης, αναφέροντας ότι δεν πρέπει να υπάρχει πιστοποίηση, καθώς με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται αθέμητος ανταγωνισμός. Αντίθετα, προτείνει την δημιουργία ενός πανελληνίου συστήματος εξετάσεων και πιστοποίησης των προσόντων των μαθητών, το οποίο να μην αλλάζει ανάλογα με το εκάστοτε ωδείο ή δομή, αλλά να έχει οικουμενικό χαρακτήρα. Αντίστοιχα, λοιπόν, με τα πρότυπα του κρατικού πιστοποιητικού γλωσσομάθειας, θα προσφέρεται πιστοποίηση με εθνόσημο από έναν κρατικό φορέα, ο οποίος θα επιτρέπει τον έλεγχο της ποιότητας της εκπαίδευσης πανελληνίως και θα επεκταθεί και πέραν του θεσμού των μουσικών σχολείων.

Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με Δράσεις Κυβερνήσεων:

Όσον αφορά την δράση των κυβερνήσεων, ο εκπαιδευτικός Α αναφέρεται στον κωδικό της αυξημένης χρηματοδότησης, αλλά κυρίως των διορισμών, καθώς οι ειδικότητες των παραδοσιακών οργάνων έχουν ελλείψεις.

Ο εκπαιδευτικός Γ, από την άλλη, αναφέρεται στην αλλαγή της στοχοθεσίας, η οποία θα πρέπει να ορίζει κατεύθυνση για τους εκπαιδευτικούς προς την κατάλληλη διδασκόμενη ύλη, ώστε να μπορέσουν να δημιουργήσουν το κατάλληλο πλαίσιο διδασκαλίας μακροπρόθεσμα.

Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με Δράσεις εκπαιδευτικών:

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός Γ αναφέρεται και στις δράσεις που οι εκπαιδευτικοί προβαίνουν και οι οποίες έχουν θετική επίδραση στο μουσικό σχολείο, με τον κωδικό του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού της διδασκαλίας, ο οποίος επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να σχεδιάσουν την εξέλιξη και την πρόοδο των μαθητών σε

βάθος χρόνου, ενώ παράλληλα προσφέρει την ευκαιρία στους ίδιους να εξελιχθούν με νέες γνώσεις και να αποφύγουν την στεγνή επανάληψη των ίδιων πράξεων και μαθημάτων

Η εκπαιδευτικός Δ προσφέρει κι αυτή με τη σειρά της πληροφορίες για τις δράσεις των εκπαιδευτικών που θεωρεί ότι έχουν το μεγαλύτερο θετικό αντίκτυπο στα μουσικά σχολεία. Κατά την άποψη της εκπαιδευτικού, έχει μεγαλύτερη σημασία για τους μαθητές ο σχεδιασμός μουσικών συνόλων, τα οποία θα επιτρέπουν στους μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες και ερεθίσματα, τα οποία μπορούν να αξιοποιήσουν στο πλαίσιο ενός συνόλου, εκφραζόμενοι παράλληλα μέσα από αυτό.

"...Τα σύνολα είναι κυρίως αυτά που παράγουν τη μουσική, εκεί που συμπράττουν τα παιδιά με άλλους, εγώ προσπαθώ μέσω της άλλης οδού τώρα πώς μπορώ αυτά τα σύνολα να τα βγάλω έξω δηλαδή φέτος που άρχισα να ασχολούμαι και λίγο με το Erasmus βλέπουμε τώρα πως θα βγάλουμε τα παιδιά με κάποια σύνολα να έρθουν σε επαφή. Και άλλες φορές είχε κάνει τέτοιες απόπειρες το σχολείο και είχαμε πάει πολύ καλά στο εξωτερικό αλλά μετά covid προσπαθούμε να το ξαναφέρουμε αυτό, να φέρουμε τα παιδιά σε επαφή με αντίστοιχα σύνολα όσο υπάρχουν γιατί είναι και διαφορετικά τα συστήματα της Ευρώπης δηλαδή το πάμε σε ακόμη πιο μεγάλη κλίμακα. Δηλαδή προσπαθώ από τη μία να βάλω το λιθαράκι για να κάνουνε τη μεγαλύτερη εικόνα και από την άλλη προσπαθούμε να πάρουμε αυτή τη μεγάλη εικόνα και να την βγάλουμε πιο προς τα έξω."

Η εκπαιδευτικός Ε συνεχίζει με τον κωδικό της σταθερής ανάπτυξης της σχέσης δασκάλου και μαθητή, μιας σχέσης που διατηρείται παρά το πέρασμα του χρόνου και δημιουργεί στους μαθητές εκτίμηση για την δράση και τις δεξιότητες των καθηγητών τους. Έτσι, ακόμα και στις περιπτώσεις που η μουσική καλλιέργεια του μαθητή δεν είναι η επιθυμητή, ωστόσο ο σεβασμός προς τον εκπαιδευτικό και τις δράσεις του τούς δίνει το έναυσμα να προσπαθήσουν για ένα καλύτερο αύριο.

Επίλογος

Συνοψίζοντας, το κεφάλαιο αποτελείται από 3 Θεματικούς Άξονες, με τον πρώτο να αφορά την έννοια του μουσικού σχολείου και τη σημασία του για τους εκπαιδευτικούς, καθώς και τον τρόπο λειτουργίας του. Ο θεσμός του μουσικού σχολείου χαρακτηρίζεται ως η καλύτερη μορφή εκπαίδευσης του Ελλαδικού χώρου, ενώ ο ρόλος του δεν περιορίζεται στην επαγγελματική αποκατάσταση και στις γνώσεις ή την δεξιοτεχνία, αλλά υπηρετεί στόχους πέρα από αυτό. Αναφορικά με τη λειτουργία των μουσικών σχολείων, οι εκπαιδευτικοί παραδέχονται ότι χαρακτηρίζεται ακόμα από

προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, αυξημένες ανάγκες λόγω αυξημένων μαθητών, καθώς και προβλήματα στη σχέση γενικής και μουσικής παιδείας. Τέλος, αναφέρονται και οι διαφοροποιήσεις από την γενική παιδεία, οι οποίες είναι η αγάπη για μουσική κουλτούρα χωρίς ανταγωνισμό, η ανάπτυξη ακρόασης και ενσυναίσθησης και η πιο ομαλή κοινωνικοποίηση και ισορροπία.

Ο επόμενος θεματικός άξονας έχει ως επίκεντρο τους μαθητές ενός μουσικού σχολείου και πώς αυτοί επωφελούνται από την φοίτηση σε αυτό. Οι νέοι αποκτούν τόσο κοινωνικά οφέλη, με τη μορφή της

κοινωνικοποίησης και ομοιογένειας μεταξύ του συνόλου των μαθητών, την άρση των ανταγωνισμών, την αποδοχή του διαφορετικού και την ενσυναίσθηση και τον αλληλοσεβασμό. Παράλληλα, σε προσωπικό επίπεδο οι μαθητές διαμορφώνονται ως πιο ολοκληρωμένοι πολίτες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη, ενώ αναπτύσσουν συνεχή εγρήγορση, καθώς και μια βαθιά μουσική καλλιέργεια, ενώ διαθέτουν την στήριξη των συνομηλίκων τους στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων.

Ο τελικός Θεματικός Άξονας αναφέρεται στις απόψεις των εκπαιδευτικών τόσο για την ανάγκη όσο και για τον τρόπο αξιολόγησης της ποιότητας των μουσικών σχολείων, στους τρόπους βελτίωσης της ποιότητας των μουσικών σχολείων από την δράση των κυβερνήσεων, αλλά και τις δράσεις που μπορούν να κάνουν ή ήδη κάνουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Όσον αφορά την αξιολόγηση της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, υφίσταται η ανάγκη για τη δημιουργία ενός οικουμενικού, κρατικού φορέα πιστοποίησης της παρεχόμενης εκπαίδευσης των μουσικών σχολείων. Ύστερα, γίνεται αναφορά στις δράσεις των κυβερνήσεων υπέρ της λειτουργίας του θεσμού, οι οποίες είναι η αυξημένη χρηματοδότηση και διορισμοί, καθώς και η καλύτερη στοχοθεσία και το πλάνο της διδασκόμενης ύλης. Τέλος, για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, οι δράσεις που απαιτούνται είναι η σταθερή ανάπτυξη της σχέσης με τους μαθητές, η δημιουργία μουσικών συνόλων, καθώς και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός της διδασκαλίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην παρούσα ενότητα, θα διεξαχθεί μια συζήτηση αναφορικά στα δεδομένα που προήλθαν από τις συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς. Στη συζήτηση αυτή, πέραν την εμφάνισης επί των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα, θα εξετασθούν τα αποτελέσματα έναντι διαφορετικών ερευνών της ήδη προϋπάρχουσας βιβλιογραφίας, οπότε και θα μπορέσει να γίνει μια σύγκριση για το κατά πόσον τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν ή όχι με αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών πάνω στο θέμα.

Θεματικός Άξονας 1: Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου

Ο πρώτο Θεματικός Άξονας αφορά στην έννοια, το ρόλο και τη λειτουργία των μουσικών σχολείων στην Ελληνική πραγματικότητα. Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα, το μουσικό σχολείο είναι η καλύτερη μορφή εκπαίδευσης που έχει δημιουργηθεί στην χώρα, υπηρετεί τους παιδαγωγικούς σκοπούς μιας σχολικής μονάδας γενικής παιδείας με τρόπο πιο ευχάριστο και ουσιαστικό για τους μαθητές του, σκοποί που διευρύνονται πέραν της μουσικής παιδείας και της επαγγελματικής αποκατάστασης. Ωστόσο, ο ρόλος του δεν είναι μόνο η επαγγελματική αποκατάσταση, αλλά υπηρετούν διαφορετικούς και ποικίλους σκοπούς, όπως είναι η δημιουργική διοχέτευση των συναισθημάτων, και παράλληλα η δημιουργία ενός ατόμου ευαισθητοποιημένου και με ενσυναίσθηση.

Στη συνέχεια, όσον αφορά τη λειτουργία του θεσμού στην ελληνική κοινωνία, έχουν γίνει μεγάλα άλματα για την βελτίωσή της, παρά τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής που ακόμα υφίστανται. Τέλος, στην εργασία διερευνήθηκαν και οι διαφορές των μουσικών σχολείων από τα σχολεία γενικής παιδείας. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν στην αγάπη που υπάρχει στα μουσικά σχολεία για την τέχνη της μουσικής, χωρίς όμως την ύπαρξη αθέμιτου ανταγωνισμού, ο οποίος οδηγεί στην ρήξη και τον διαχωρισμό μεταξύ των νέων, ενώ παράλληλα υφίσταται η ανάπτυξη της ικανότητας της ακρόασης και της ενσυναίσθησης του άλλου, καθώς και μια πιο διαδικασία κοινωνικοποίησης πιο ομαλή και ισορροπημένη.

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, η υπάρχουσα βιβλιογραφία παρατηρεί ότι ο θεσμός του μουσικού σχολείου στην Ελλάδα έγινε γρήγορα αποδεκτός στην ελληνική εκπαίδευση, όπως έγινε φανερό από την ίδρυση σαράντα-πέντε μονάδων, ήδη μέσα σε είκοσι-εννιά χρόνια από το έτος ίδρυσης του πρώτου μουσικού σχολείου στην Παλλήνη της Αττικής, δηλαδή από το 1988 έως το 2017, σύμφωνα με τον Κατάλογο των Μουσικών Σχολείων του έτους (Ευσταθιάδη, 2017). Η ανάγκη της εισαγωγής μιας ποιοτικής μουσικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα οδήγησε στη δημιουργία του θεσμού, ο οποίος, σύμφωνα και με την έρευνα που διεξήχθη στην παρούσα εργασία, ξεπέρασε τα όρια της απλής μουσικής εκπαίδευσης και έγινε ένα πολύτιμο εργαλείο παιδείας για την ελληνική κοινωνία. Ίσως, μάλιστα, η πολύπλευρη υπόσταση που έχει αναπτύξει ο θεσμός να είναι ένας από τους λόγους που έχει καταφέρει να ανθίσει. Συνεπώς, τα πορίσματα της έρευνας συμφωνούν και έρχονται να συμπληρώσουν το ένα την ισχύ του άλλου πάνω στη συγκεκριμένη πτυχή του θέματος.

Από την άλλη, όσον αφορά τα προβλήματα των Μουσικών Σχολείων, αναφέρθηκε ότι η βιβλιογραφία παρουσιάζει το πρόβλημα της αντίφασης στην επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, πλευρά η οποία προβλήθηκε και στην παρούσα έρευνα. Πέρα, λοιπόν, από την έλλειψη αρκετού προσωπικού που θα ικανοποιήσει τις ανάγκες ενός μουσικού σχολείου, υπάρχει και η παράβλεψη της προσεκτικής επιλογής του κατάλληλου εκπαιδευτικού δυναμικού, το οποίο θα μπορέσει να φέρει εις πέρας τις διάφορες εκπαιδευτικές πτυχές και τα ειδικά αντικείμενα που διδάσκονται σε ένα ελληνικό σχολείο, όπως για παράδειγμα, τα παραδοσιακά μουσικά όργανα (Ζορμπά, 2006). Το πρόβλημα, λοιπόν, το κατάλληλου και επαρκούς δυναμικού εμφανίζεται τόσο στην προϋπάρχουσα έρευνα, αλλά και στις συνεντεύξεις της παρούσας έρευνας, και γίνεται εμφανές ότι είναι ένα πρόβλημα που έχει παρουσιαστεί σε ποικίλες περιστάσεις, στα πλαίσια των προσωπικών εμπειριών πολλών διαφορετικών εκπαιδευτικών.

Τέλος, στην προϋπάρχουσα βιβλιογραφία γίνεται μια περιορισμένη αναφορά στις διαφορές των μουσικών σχολείων από τα σχολεία γενικής παιδείας, οι οποίες επικεντρώνονται στις συγκεκριμένες έρευνες στο επίπεδο της καλλιτεχνικής αγωγής. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά τη δημόσια εκπαίδευση, ένα τυπικό ελληνικό σχολείο προσφέρει επαφή με την τέχνη κυρίως στο πλαίσιο των σχολικών εορτών στις μεγάλες εθνικές επετείους, οπότε και η τέχνη υποτάσσεται στην σκοπιμότητα της εκπαίδευσης (Γραμματάς & Τζαμαργιάς, 2004). Και, ενώ το εκπαιδευτικό σύστημα συνεχίζει να παρουσιάζει συγκεντρωτική και επιλεκτική αντιμετώπιση όσον αφορά την αισθητική αγωγή (Αργυρίου, 2018), ο ρόλος των καλλιτεχνικών μαθημάτων στη γενική εκπαίδευση *"παραμένει περιφερειακός και δε διαφοροποιείται από την κυρίαρχη στρατηγική που προσανατολίζει την εκπαιδευτική πράξη προς το φορμαλισμό, την τυποποίηση και τη μη ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών με το πρόταγμα που οι τέχνες φέρουν ως*

δημιουργικές και απελευθερωτικές μαθησιακές διαδικασίες" (Φωτόπουλος, 2018: 815). Ωστόσο, σύμφωνα με τα δεδομένα που παρείχαν οι εκπαιδευτικοί, τα Μουσικά Σχολεία είναι αυτά που αποτελούν «σχολεία πολιτισμού», γίνονται οι πλατφόρμες που προσφέρουν στους μαθητές ένα υγιές κλίμα αγάπης στο οποίο μπορούν να αναπτυχθούν, να κοινωνικοποιηθούν με πιο ομαλή διαδικασία και να εξελιχθούν σε όντα με ισορροπία.

Συμπερασματικά, ο ρόλος του θεσμού για τους εκπαιδευτικούς υπηρετεί πολλούς διαφορετικούς σκοπούς. Και, ενώ θα περίμενε κανείς ο κυριότερος να είναι η παροχή μιας βαθιάς και ολοκληρωμένης μουσικής παιδείας, ωστόσο για τους εκπαιδευτικούς της παρούσας εργασίας, το μουσικό σχολείο δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή μουσικών γνώσεων ή στην επαγγελματική αποκατάσταση. Αντίθετα, πιο σημαντικό θεωρείται γι' αυτούς το συναισθηματικό και κοινωνικό κομμάτι της φοίτησης στα μουσικά σχολεία, το οποίο αναφέρεται τόσο στην ισορροπία των συναισθημάτων του ατόμου στον ψυχισμό του, μέσα από την δημιουργική απελευθέρωσή τους, όσο και στην ισορροπία που θα αποκτήσει το άτομο στο πλαίσιο της ένταξής του σε μια ομάδα, ισορροπία που επιτυγχάνεται μέσα από την πιο ομαλή κοινωνικοποίηση που προσφέρει ο πολιτιστικός θεσμός των μουσικών σχολείων. Τέλος, όσον αφορά τη λειτουργία του θεσμού στην ελληνική κοινωνία, τόσο οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, όσο και οι προηγούμενες έρευνες που μελετήθηκαν συγκριτικά, παρέχουν τα κοινά πορίσματα, τα οποία αναφέρονται στη σημασία της σωστότερης και πληρέστερης επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού, καθώς επανδρώνει τις σχολικές δομές και αποτελεί τους ανθρώπους οι οποίοι επιτελούν το έργο του θεσμού. Τέλος, οι ελλειμματικές υλικοτεχνικές υποδομές ενυπάρχουν στην πλειοψηφία των σχολικών δομών, αν όχι σε όλες, παρεμποδίζοντας έτσι το έργο των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της έλλειψης των κατάλληλων εργαλείων που απαιτούνται για την πραγμάτωση μιας σωστής και ολοκληρωμένης διδασκαλίας.

Θεματικός Άξονας 2: Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους

Ο δεύτερος Θεματικός Άξονας έχει ως επίκεντρο τους μαθητές των μουσικών σχολείων και πώς οι εκπαιδευτικοί θεωρούν την επιρροή του θεσμού τόσο στην προσωπική, όσο και στην κοινωνική τους ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές, είτε αυτά είναι κοινωνικά είτε εκπαιδευτικά και προσωπικής φύσεως.

Αρχικά, μέσα από την παρακολούθηση των μαθημάτων με υψηλή αισθητική αξία και πνευματική ανάπτυξη, επιτυγχάνεται άμβλυνση των διαφορών και ανταγωνισμών ανάμεσα στις διαφορετικές κατηγορίες των νέων, καθώς και κοινωνικοποίηση και ομοιογένεια μεταξύ του συνόλου των μαθητών. Αντίστοιχα, ενυπάρχουν στις εμπειρίες που αποκομίζουν από το σχολείο και μια ατμόσφαιρα και κλίμα σύμπραξης και ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης, αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού. Παράλληλα, σε προσωπικό επίπεδο οι μαθητές διαμορφώνονται ως πιο ολοκληρωμένοι πολίτες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη, ενώ βρίσκονται σε κατάσταση συνεχής εγρήγορσης, καθώς η φοίτηση σε μουσικά σχολεία είναι σαν φοίτηση σε δύο σχολεία. Τέλος, με την εξειδικευμένη διδασκαλία των μουσικών σχολείων, επιτυγχάνεται μια βαθιά μουσική καλλιέργεια, ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται και η στήριξη των συνομηλίκων των μαθητών στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασής τους.

Μια προϋπάρχουσα έρευνα εξετάζει την επιρροή της μουσικής παιδείας στην ανάπτυξη των μαθητών, τόσο προσωπική όσο και κοινωνική ανάπτυξη. Αναφέρεται στην αίσθηση που αποκομίζουν μετά την πραγμάτωση ενός επιτεύγματος στο όργανο που διδάσκονται, η οποία επιδρά θετικά τόσο στην αυτοπεποίθηση των νέων, όσο και στη σχέση τους με τον διδάσκαλο. Από την άλλη, μαθαίνει να υπερσχύει των δυνατοτήτων του, αποκτά αυτοπειθαρχία και εκφράζει την ατομικότητά του με δημιουργικό τρόπο. Τέλος, οι μαθητές αποκτούν εκτίμηση για την παρεχόμενη γνώση που προσφέρει ο σχολικός θεσμός γενικότερα, οπότε και βελτιώνονται σε συνολικότερο επίπεδο στις επιδόσεις τους (Παλλαντζά, 2019). Όλα αυτά, όπως και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης τους που αναφέρθηκε στην παρούσα εργασία, συμβάλλουν στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ανθρώπου και μελλοντικού πολίτη, ο οποίος έχει επιτύχει μια πολύπλευρη και σφαιρική ανάπτυξη της προσωπικής του γνώσης και των ενδιαφερόντων του.

Σε κοινωνικό επίπεδο, όπως αναφέρθηκε και στα πορίσματα της παρούσας έρευνας, η προαναφερθείσα έρευνα αναφέρεται στην θετική επίδραση της μουσικής στην κοινωνικοποίηση, μέσα από τα μουσικά σύνολα και τις λοιπές ομάδες που σχηματίζονται με αφορμή την κοινή ασχολία και το κοινό ενδιαφέρον των νέων. Ακόμη, επισημαίνει το κλίμα συνεργασίας και την αλληλοϋποστήριξη που δημιουργείται μεταξύ των μελών της ομάδας, για τα οποία μίλησαν και οι εκπαιδευτικοί της παρούσας έρευνας, αλλά και τη δέσμευση που νιώθουν προς τους άλλους (Παλλαντζά, 2019).

Και άλλες μελέτες, ωστόσο, έχουν αναφερθεί στα οφέλη της μουσικής ενασχόλησης, οι οποίες έρχονται να συμπληρώσουν τα πορίσματα πάνω στο αντικείμενο. Αρχικά, υπογραμμίζεται η επίτευξη ανώτερου επιπέδου αυτογνωσίας, καθώς και η υιοθέτηση θετικών συνθηκών και στάσεων (Whitwell, 1977). Στη συνέχεια, ενισχύονται τόσο η ευαισθητοποίηση όσο και η ευημερία του ατόμου γενικότερα, μέσα από τη θεραπευτική δύναμη της μουσικής

(Harland, 2000). Τέλος, η επαφή με την κλασική μουσική συγκεκριμένα συμβάλλει στην αύξηση της συναισθηματικής νοημοσύνης (Resnicow, 2004).

Συμπερασματικά, τα οφέλη της μουσικής παιδείας που αποκομίζουν οι μαθητές είναι πολύπλευρα και ποικίλα, ενώ αλλάζουν και ανάλογα με το είδος της μουσικής στο οποίο επικεντρώνεται ο διδάσκων ανά περίπτωση, όπως για παράδειγμα την κλασική μουσική. Καθώς είναι πολυάριθμα τα προτερήματα που προσφέρει η μουσική, η παρούσα έρευνα ανέδειξε μερικά από αυτά και όχι όλα, οπότε και συμβάλλει η προϋπάρχουσα βιβλιογραφία στη συμπλήρωση του αντικειμένου.

Θεματικός Άξονας 3: Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς της

Ο συγκεκριμένος θεματικός άξονας αφορά τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τον τρόπο αξιολόγησης της ποιότητας των μουσικών σχολείων. Συγκεκριμένα, αναφέρεται στο κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι υφίσταται η ανάγκη για την αξιολόγηση των μουσικών σχολείων, αλλά και στους φορείς οι οποίοι πρέπει να προβούν σε αξιολόγηση, καθώς και το κατά πόσο αυτοί είναι εσωτερικοί, στην ίδια την σχολική μονάδα, ή εξωτερικοί. Τέλος, εξετάζονται οι τρόποι βελτίωσης της ποιότητας των μουσικών σχολείων από την δράση των κυβερνήσεων, αλλά και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Σύμφωνα με τα συλλεχθέντα δεδομένα, η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής ποιότητας στον θεσμό της μουσικής πρέπει να διεξάγεται μέσα από ένα οικουμενικό, πανελλήνιο σύστημα εξετάσεων, το οποίο θα συμβάλλει στην αποτροπή οποιουδήποτε αθέμιτου ανταγωνισμού, ενώ επιτρέπει μια καθολική κλίμακα αξιολόγησης, η οποία δεν θα αλλάζει σε κάθε ωδειακή ή σχολική δομή. Συνεπώς, ο φορέας της αξιολόγησης είναι προτιμότερο να είναι εξωτερικός, ώστε να διατηρεί την αντικειμενικότητά του και να είναι ανεπηρέαστος από τυχόν προκαταλήψεις που θα εμπόδιζαν το έργο του.

Ύστερα, γίνεται αναφορά στις δράσεις των κυβερνήσεων υπέρ της λειτουργίας του θεσμού, οι οποίες είναι η αυξημένη χρηματοδότηση και αυξημένοι και πιο σωστοί διορισμοί, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις στο κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και τα προβλήματα υλικοτεχνικής φύσεως που παρουσιάζονται. Από την άλλη, η καλύτερη στοχοθεσία θα συμβάλλει στην δημιουργία καλύτερου σχεδιασμού για το πλάνο της διδασκόμενης ύλης, καθώς θα προσφέρει σαφείς, ακριβείς και πολύτιμες οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς. Τέλος, οι δράσεις που απαιτούνται από τους εκπαιδευτικούς είναι πρωτίστως η δημιουργία μουσικών συνόλων, καθώς και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός της διδασκαλίας

τους, ενώ παράλληλα σημαντική είναι και η βελτίωση της επαφής τους με τους μαθητές, μέσα από την σταθερή ανάπτυξη της σχέσης με τους μαθητές.

Σύμφωνα με την παρεχόμενη βιβλιογραφία πάνω στο θέμα, ο ρόλος των μουσικών σχολείων είναι συχνά αμφίβολος, ενώ επηρεάζεται από εξωτερικούς οργανισμούς και κυβερνητικές οργανώσεις, το οποίο αναπόφευκτα προκαλεί προσκρούσεις λόγω της σύγκρουσης των συμφερόντων που υποκρύπτονται. Η πολιτική επιρροή των συμφερόντων αυτών οδηγεί στη δημιουργία αμφισβητήσιμων παιδαγωγικών, αλλά και πολιτικών προσεγγίσεων, κάτι το οποίο έχει επανομασθεί «πρακτική αρχιτεκτονική» (Kemmis, 2012). Και, παρόλο που η μουσική εκπαίδευση έχει γίνει δέκτης συνεχούς κριτικής για πολλά χρόνια, οι διάφοροι οργανισμοί έρχονται αντιμέτωποι και οι αντίθετες ιδεολογίες συγκρούονται, με αποτέλεσμα να επηρεάζουν ανάλογα και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μέσα από την επιρροή που ασκούν. Κι όμως, οι έρευνες συνήθως δεν φαίνονται να εξετάζουν επαρκώς τους οργανισμούς οι οποίοι παρέχουν, ελέγχουν και εξουσιάζουν τη μουσική παιδεία, με αποτέλεσμα να υπάρχει έλλειψη μιας συγκεντρωτικής και εμπειριστατωμένης μελέτης (Savage, 2021).

Αν και η συγκεκριμένη έρευνα έχει ως πλαίσιο τα μουσικά σχολεία της Αγγλίας, όπου σαφώς η επικρατούσα κατάσταση είναι διαφοροποιημένη από την Ελλάδα, ωστόσο γίνεται φανερό ότι τα συμπεράσματα που προκύπτουν έχουν ισχύ και για την κατάσταση που επικρατεί στην χώρα. Η πραγματικότητα της επιρροής των πολιτικών συμφερόντων στην εκπαίδευση είναι αναπόφευκτη στον οποιαδήποτε πολιτισμό, και ως εκ τούτου η αντικειμενική και αποστασιοποιημένη αξιολόγηση της ποιότητας των εκπαιδευτικών θεσμών είναι δύσκολο εγχείρημα. Η πρόταση, ωστόσο, που προβλήθηκε μέσα από την παρούσα έρευνα συμβάλλει σημαντικά τόσο στην προτροπή της περαιτέρω σκέψης επί της πρότασης που προέκυψε, όσο και στην πρόταση νέων, πιθανώς βελτιωμένων, μεθόδων δημιουργίας ενός άξιου και ολοκληρωμένου συστήματος αξιολόγησης της δράσης των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα.

Από την άλλη, σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα, ακόμη και σε μια ανεπτυγμένη χώρα όπως η Αγγλία, η εκπαίδευση καθορίζεται από τα αντικείμενα που η κυβέρνηση θεωρεί άξια μελέτης, με την παρεχόμενη εκπαίδευση να αξιολογείται μόνο μέσα από στεγνές βαθμολογικές διαδικασίες (Savage, 2021). Αντίστοιχα, και στην Ελλάδα, η αξιολόγηση γίνεται μέσα από εξετάσεις και τα αποτελέσματα που αυτές παρέχουν είναι απόλυτα και απολυταρχικά, οπότε και εμποδίζουν την πλήρη ανάπτυξη και προβολή των δυνατοτήτων των νέων. Επομένως, αν και δύσκολο εγχείρημα, λόγω του ποσοστού νέων που πρέπει να υποβληθούν σε έλεγχο της γνώσης που απέκτησαν, ωστόσο είναι ένα εγχείρημα απαραίτητο για να γίνει σωστός διαχωρισμός των ιδρυμάτων που παρέχουν κατάλληλη και ολοκληρωμένη παιδεία. Μέσα από τον σωστό έλεγχο, διαχωρίζεται η αποτελεσματική διδασκαλία, που συμβάλλει σε επίπεδο

πέρα από την οικονομική ευημερία της χώρας στην οποία εφαρμόζεται, και ενισχύει την Παιδεία και την ανάπτυξη των νέων.

Όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, σύμφωνα με την προϋπάρχουσα βιβλιογραφία, η εξέταση της σχολικής κουλτούρας μέσα από «νόρμες» συμπεριφοράς που την κατευθύνουν, αλλά και όπως την συλλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας της σχολικής κουλτούρας. Αυτές οι νόρμες συμπεριφοράς είναι ενδυναμωτικοί καθοριστικές για την βελτίωση μιας σχολικής μονάδας, όπως η καλλιέργεια του πνεύματος συνεργασίας, η υιοθέτηση κοινών στόχων, αλλά και η ύπαρξη κοινού οράματος. Αυτές, λοιπόν, τις νόρμες συμπεριφοράς καλούνται να υιοθετήσουν και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ενεργοποιούνται επαγγελματικά στο πλαίσιο των Μουσικών Σχολείων και καλούνται να εξελίσσονται και να εφαρμόζουν καινούργιες τακτικές διδασκαλίας, να δέχονται την αντίστοιχη ενθάρρυνση και στήριξη από μέρους της διεύθυνσης κατά τη διάρκεια εφαρμογής καινούριων διδακτικών προσεγγίσεων (Πασιαρδή, 2018).

Μάλιστα, σύμφωνα και με τα λεγόμενα και της απόψεις των εκπαιδευτικών της παρούσας έρευνας, είναι μεγάλης σημασίας οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να διατηρούν το κατάλληλο επίπεδο ώστε να βελτιώνουν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την αξία της μουσικής Παιδείας που προσφέρεται στους μαθητές. Η δύναμη της τέχνης της μουσικής δεν είναι η ακρόαση ή η εκτέλεση ενός έργου, αλλά πρωτίστως η πράξη της δημιουργίας («musicking»), και ως εκ τούτου η αξιολόγηση των μαθητών, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω, είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς πρέπει να γίνεται με γνώμονα την τέχνη και τα νοήματά της και όχι στεγνά αποτελέσματα (Small, 1998). Σε αυτό συμφωνούν και τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θεωρούν ότι ένα βασικό στοιχείο που βελτιώνει την ποιότητα των Μουσικών Σχολείων είναι τα μουσικά σύνολα, τα οποία προσφέρουν στους μαθητές τη χαρά της μουσικής δημιουργίας και εξελίσσουν κάθε πτυχή του ατόμου, τόσο κοινωνική όσο και προσωπική.

Επίλογος

Συμπερασματικά, τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν δέχθηκαν ποικίλες απαντήσεις κατά την διεξαγωγή των συνεντεύξεων, διαφορετικές και συμπληρωματικές, αλλά συνάμα παρουσιάστηκε και κοινό έδαφος και όμοιες απόψεις μεταξύ των εκπαιδευτικών. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν ήταν ολοκληρωμένα και επαρκή για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων, παρά την τεράστια γκάμα θεμάτων που εξετάστηκαν στην έρευνα, τόσο για

το θεσμό του μουσικού σχολείου, όσο και για τα ίδια τα μέλη του, εκπαιδευτικούς και μαθητές. Ωστόσο, όσον αφορά τις διαφορές των μουσικών σχολείων από τα σχολεία γενικής Παιδείας, η συζήτηση έδειξε ότι υπάρχουν περαιτέρω δεδομένα προς συλλογή, που να εμβαθύνουν περισσότερο, ώστε να απαντηθεί ολοκληρωμένα αυτό το σκέλος της εργασίας. Παράλληλα, αδιάλειπτο κεφάλαιο ήταν και ο τελευταίος θεματικός άξονας, ο οποίος αναφέρεται στην βελτίωση της μελλοντικής λειτουργίας του θεσμού μέσα από τις δράσεις των εκπαιδευτικών και των κυβερνήσεων. Θα ήταν σκόπιμο να ερευνηθούν και οι ρόλοι άλλων φορέων και μελών, οι οποίοι, όπως φάνηκε από την συζήτηση επί της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το συνολικό επίπεδο του θεσμού. Οπότε, κρίνεται ωφέλιμο να γίνει περαιτέρω συζήτηση και έρευνα πάνω στο θέμα, ώστε να επιφέρει περισσότερα και εκτενέστερα δεδομένα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας, ο πρώτος θεματικός άξονας αναφέρεται στην σημασία του θεσμού των μουσικών σχολείων για τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι τον θεωρούν ως την καλύτερη μορφή εκπαίδευσης στον ελλαδικό χώρο, η οποία επιφέρει οφέλη πέρα από τη βαθιά μουσική καλλιέργεια και την μάθηση μιας τέχνης που θα ακολουθήσουν οι νέοι στην επαγγελματική τους πορεία. Μάλιστα, ο ρόλος του θεσμού για τους εκπαιδευτικούς υπηρετεί πολλούς διαφορετικούς σκοπούς. Και, ενώ θα περίμενε κανείς ο κυριότερος να είναι η παροχή μιας βαθιάς και ολοκληρωμένης μουσικής παιδείας, ωστόσο για τους εκπαιδευτικούς της παρούσας εργασίας θεωρείται πιο σημαντική η ολοκλήρωση που προσφέρει στο συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο, η οποία αναφέρεται τόσο στην ισορροπία των συναισθημάτων του μεμονωμένου ατόμου, μέσα από την δημιουργική απελευθέρωσή τους, όσο και στην ισορροπία που θα αποκτήσει το άτομο στο πλαίσιο της ένταξής του σε μια ομάδα, ισορροπία που επιτυγχάνεται μέσα από την πιο ομαλή κοινωνικοποίηση που προσφέρει ο πολιτιστικός θεσμός των μουσικών σχολείων. Τέλος, όσον αφορά τη λειτουργία του θεσμού στην ελληνική κοινωνία, τόσο οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα, όσο και οι προηγούμενες έρευνες που μελετήθηκαν συγκριτικά, παρέχουν κοινές πληροφορίες,

οι οποίες αναφέρονται στη σημασία της σωστότερης και πληρέστερης επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού. Τέλος, οι ελλειμματικές υλικοτεχνικές υποδομές παρουσιάζονται ως φαινόμενο στην πλειοψηφία των σχολικών δομών, αν όχι σε όλες, παρεμποδίζοντας έτσι το έργο των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της έλλειψης των κατάλληλων εργαλείων που απαιτούνται για την πραγμάτωση μιας σωστής και ολοκληρωμένης διδασκαλίας.

Στο δεύτερο θεματικό άξονα, γίνεται εμφανές ότι τα οφέλη της μουσικής παιδείας που αποκομίζουν οι μαθητές είναι πολύπλευρα και ποικίλα, ενώ αλλάζουν και ανάλογα με το είδος της μουσικής στο οποίο επικεντρώνεται ο διδάσκων ανά περίπτωση, όπως για παράδειγμα την κλασική μουσική. Αρχικά, μέσα από την παρακολούθηση των μαθημάτων με υψηλή αισθητική αξία και πνευματική ανάπτυξη, επιτυγχάνεται άμβλυνση των διαφορών και ανταγωνισμών ανάμεσα στις διαφορετικές κατηγορίες των νέων, καθώς και κοινωνικοποίηση και ομοιογένεια μεταξύ του συνόλου των μαθητών. Αντίστοιχα, ενυπάρχουν στις εμπειρίες που αποκομίζουν από το σχολείο και μια ατμόσφαιρα και κλίμα σύμπραξης και ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης, αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού. Παράλληλα, σε προσωπικό επίπεδο οι μαθητές διαμορφώνονται ως πιο ολοκληρωμένοι πολίτες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη, ενώ βρίσκονται σε κατάσταση συνεχής εγρήγορσης, καθώς η φοίτηση σε μουσικά σχολεία είναι σαν φοίτηση σε δύο σχολεία. Τέλος, με την εξειδικευμένη διδασκαλία των μουσικών σχολείων, επιτυγχάνεται μια βαθιά μουσική καλλιέργεια, ενώ ταυτόχρονα επιτυγχάνεται και η στήριξη των συνομηλίκων των μαθητών στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασής τους.

Ο τρίτος θεματικός άξονας μιλάει για την αξιολόγηση της παρεχόμενης μουσικής Παιδείας και της κουλτούρας στα μουσικά σχολεία, καθώς και την ανάγκη δημιουργίας ενός οικουμενικού πανελληνίου συστήματος αξιολόγησης, το οποίο θα παραμένει αντικειμενικό, έναντι των διαφορετικών συμφερόντων των φορέων. Αναφέρεται ακόμη στις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί ο θεσμός, τόσο από τις κυβερνήσεις όσο και από τους εκπαιδευτικούς

Από τις κυβερνήσεις, είναι η καλύτερη στοχοθεσία που θα επιτρέπει με τη σειρά της τον σχεδιασμό πληρέστερων πλάνων διδασκόμενης ύλης από τους εκπαιδευτικούς. Ακόμη, η παροχή χρημάτων για την ενίσχυση των σχολείων και την επιλογή του καλύτερου δυνατού εκπαιδευτικού προσωπικού. Από τους εκπαιδευτικούς, είναι η καλύτερη συνεργασία με την διοικητική αρχή του σχολείου και η αλληλοϋποστήριξη σε καινοτόμες και πειραματικές τακτικές προσέγγισης της διδασκαλίας τους, τακτικές οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση των «νόρμων» της κουλτούρας των σχολείων. Τέλος, η δράση που είθισται περισσότερο να ενισχύσουν οι εκπαιδευτικοί είναι ο σχηματισμός μουσικών συνόλων, που προσφέρουν την καλύτερη εμπειρία στους μαθητές λόγω της συλλογικότητας και της σύμπραξης, ενώ

παράλληλα χρειάζεται και η σταθερή ανάπτυξη της σχέσης του δασκάλου με τους μαθητές του για να ενισχυθεί η διδασκαλία από το κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και εκτίμησης μεταξύ των μελών μιας σχολικής τάξης.

Μειονεκτήματα έρευνας

Η αφηγηματική φύση των συνεντεύξεων μπορεί να διαφέρει σε κάποιο βαθμό από την παραγωγή αντικειμενικών δεδομένων, καθώς πρόκειται καθαρά για προσωπικές ιστορίες των εκπαιδευτικών και άρα διακατέχονται από την προσωπική τους ματιά. Ακόμη, η χρήση ενός δείγματος για μια εργασία επιφέρει πάντα μια προκατάληψη ανάλογα με τις απόψεις και τις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων, καθώς τα δεδομένα παρέχονται από περιορισμένο αριθμό ατόμων, όσο ποικιλόμορφο και αν είναι το δείγμα στο σύνολό του και παρά την γνώση που τους επιφέρει η εμπειρία τους. Το θέμα είναι τόσο πολύπλευρο που η παρούσα εργασία φαίνεται ελλειμματική για τον σκοπό της εμβάθυνσης στο θεσμό, καθώς εξετάζει συγκεκριμένες πτυχές του αδυνατώντας να προβεί στην ανάλυση και άλλων, σημαντικών δεδομένων. Αντίστοιχα, η συλλογή δεδομένων από συγκεκριμένα πρόσωπα οδηγεί στην μονόπλευρη παρουσία του θέματος, αφού ο συμμετέχων διαμορφώνει απόψεις για τις πτυχές του θέματος που του κινούν το ενδιαφέρον και το καθιστούν ελλειπή πηγή γνώσης

Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Κρίνεται σκόπιμη η συλλογή περαιτέρω δεδομένων για τις διαφορές των μουσικών σχολείων και των σχολείων γενικής παιδείας, αλλά και για τους τρόπους βελτίωσης της εκπαίδευσης, τόσο από τις κυβερνήσεις σε πολιτικό επίπεδο, όσο και από τους εκπαιδευτικούς, σε επίπεδο διδασκαλίας και συνεργίας με την διοικητική αρχή του σχολείου. Το τελευταίο αντικείμενο, μάλιστα, παίζει μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη του θεσμού, ακριβώς διότι αναζητάει τρόπους βελτίωσής του σε πολλά επίπεδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Adams, Anne and Cox, Anna L. (2008). Questionnaires, in-depth interviews and focus groups. In: Cairns, Paul and Cox, Anna L. eds. *Research Methods for Human Computer Interaction*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, pp. 17–34.
2. Abril, C.R., & Gault, B.M. (2008). *The State of Music in Secondary Schools: The Principal's Perspective*. *Journal of Research in Music Education*, 56, 68-81
3. Altrichter, H., Posch, P. & Somekh, B. (2001). *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Μια εισαγωγή στις Μεθόδους της Έρευνας Δράσης*. (Μ. Δεληγιάννη, μεταφρ). Αθήνα: Μεταίχμιο.
4. Anagnostopoulos, D., Rutledge, S.A. & Jacobsen, R. (2013). *The Infrastructure of Accountability: Data Use and the Transformation of American Education*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
5. Barth, R. (1990). *Improving Schools From Within: Teachers, Parents and Principals Can Make the Difference*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
6. Berelson, B.R. (1971). *Content analysis in communication research*. Ny: Hafner.
7. Besson, M., Tatarunis, A., & Forcucci S. (1980). *Teaching Music in today's Secondary Schools* (2nd Ed.). United States of America.
8. Bowling A. (1997). Unstructured interviewing and focus groups. In: *Research Methods in Health*. Buckingham: Open University Press, 1997.
9. Boyatzis, R.E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. London: Sage.
10. Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101.
11. British Educational Research Association [BERA] (2018). *Ethical Guidelines for Educational Research*, fourth edition, London. Available in: <https://www.bera.ac.uk/researchers-resources/publications/ethical-guidelines-for-educational-research-2018>.

12. Bulmer, M. (2001). The Ethics of Social Research. In Gilbert, N. (ed.) *Researching Social Life*, 2nd edition, London: SAGE, pp. 46-57.
13. Cheng, Y.C. (1993). *Profiles of organizational culture and effective schools*. *School Effectiveness and School Improvement*, 4 (2), 85-110.
14. Creswell, J. (2011), *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφρ. Ν. Κουβαράκου), Αθήνα:εκδ. Έλλην.
15. Creswell, J. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Ίων.
16. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
17. Dunn, J. G. H., Bouffard, M. & Rogers, W. T. (1999). Assessing item content – relevance in sport psychology scale-construction research: Issues and recommendations. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 3, pp. 15-36.
18. Fisher, C. B. and Anushko, A. E. (2008). Research Ethics in Social Science. In Alasuutari, P., Bickman, L. & Brannen, J. (ed.) *The SAGE Handbook of Social Research Methods*, London: SAGE, pp. 95-110.
19. Francis JJ, Johnston M, Robertson C, Glidewell L, Entwistle V, Eccles MP, Grimshaw JM. (2010). What is an adequate sample size? Operationalising data saturation for theory-based interview studies. *Psychology & Health*, 25:10, 1229- 1245.
20. Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change*. New York: Routledge.
21. Fullan, M. (1992). *Successful School Improvement*. Buckingham: Open University Press.
22. Fullan, M. (unpublished May 2011). *Learning is the Work*. Διαθέσιμο στο: <http://michaelfullan.ca/wpcontent/uploads/2016/06/13396087260.pdf> (25/12/2016).
23. Gibb, N. (2018). *Music: Education: Written question – 120514*. Διαθέσιμο στο: www.parliament.uk/business/publications/written-questions-

- school Improvement Processes*. Toronto: Canadian Education Association.
35. Lingard, B., Martino, W. & Rezai-Rashti, G. (2013). *Testing regimes, accountabilities and education policy: Commensurate global and national developments*, *Journal of Education Policy*, 28 (5), 539–556.
36. Lyons, J. (1981). *Language, meaning and context*. London: William Collins Sons & Co. Ltd.
37. MacNeil, A.J., Prater, D. L., & Busch, S. (2009). *The effects of school culture and climate on student achievement*. *International Journal of Leadership in Education*, 12, 73-84.
38. Maehr, M. L., & Midgley, C. (1996). *Transforming School Cultures*. Toronto: Westview Press Inc.
39. Mason, J. (2011). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. (Ε. Δημητριάδου, μεταφρ.). Αθήνα: Πεδίο.
40. Nias, J., Southworth, G., & Yeomans, R. (1989). *Staff relationships in the primary school. A study of organizational cultures*. London: Cassell.
41. Putman, J. & Burke, B. (1992). *Organizing and Managing Classroom Learning communities*. New York: McGraw-Hill.
42. Resnicow, J. E., Salovey, P., & Repp, B. H. (2004). *Is recognition of emotion in music performance an aspect of emotional intelligence?. Music Perception*, 22 (1), 145–158. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1525/mp.2004.22.1.145>.
43. Savage, J. (2021). *The policy and practice of music education in England, 2010–2020*, *British Educational Research Journal* Vol. 47 (No. 2), pp. 469–483.
44. Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. Middletown: Wesleyan University Press.
45. Stoll, L & Fink, D. (1996). *Changing our schools*. Open University Press.
46. Van Houtte, M. (2005). *Climate or Culture? A Plea for Conceptual Clarity in School Effectiveness Research*. *School Effectiveness and School Improvement*, 16, 1, 71-89.

47. Waller, W. (1932). *The sociology of teaching*. New York: Wiley.
48. Whitwell, D. (1977), "Music learning through performance", Texas Music Educators Association, Texas.
49. Wright, D. (2005). *The South Kensington Music Schools and the Development of the British Conservatoire in the Late Nineteenth Century*. Journal of the Royal Musical Association, vol. 130 (No. 2), pp. 236-282. Διαθέσιμο στο: <https://www.jstor.org/stable/3557473>.
50. Αγγελάκης, Γ. (2011). *Διοίκηση και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού στα μουσικά σχολεία*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
51. Ανδρεαδάκης, Ν., Βάμβουκος, Μ. (2011), *Οδηγός για την εκπόνηση και τη σύνταξη ερευνητικής εργασίας*, εκδ. Διάδραση.
52. Αργυρίου, Μ. (2018). *Η μουσική παιδεία ως εφαρμοσμένη πολιτιστική πολιτική και πρακτική στο χώρο της εκπαίδευσης* Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
53. Γραμματάς, Θ. & Τζαμαργιάς, Τ. (2004). *Πολιτιστικές Εκδηλώσεις στο Σχολείο*. Αθήνα: Ατραπός.
54. Δημητρόπουλος, Ε. (2004), *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας*, εκδ. Έλλην.
55. Ευσταθιάδη Αλεξάνδρα. (2017). *Η κουλτούρα των μουσικών σχολείων: Οι απόψεις των εκπαιδευτικών γενικής και μουσικής παιδείας για την κουλτούρα που διαμορφώνεται στα Μουσικά Σχολεία της Θεσσαλίας*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
56. Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική.
57. Ζορμπά, Β. (2006). *Η Ίδρυση και Λειτουργία των Μουσικών Σχολείων στην Ελλάδα*. Διπλωματική εργασία ΜΔΕ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.
58. Ζυγούρας, Σ. (2007). *Τομή Παιδείας και Μουσικής - Μια διερεύνηση της προοπτικής των Μουσικών Σχολείων*. Διαθέσιμο στο: <http://users.sch.gr/szygouras/themata/tomi-paideias-mousikis.htm>
59. Ηλιάδη, Χ. (2011). *Η διδασκαλία των μαθημάτων Γενικής Παιδείας στα Μουσικά Σχολεία, Διαπιστώσεις- προτάσεις για επαναπροσδιορισμό του*

- ρόλους τους*. 2ο Επιστημονικό Συνέδριο για τη Μουσική Παιδεία και τα Μουσικά Σχολεία: Στόχοι και διαδρομές των μαθητών των Μουσικών Σχολείων, 28-29 Μαρτίου 2008 (σελ. 100-105). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γιαχούδη.
60. Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ. (2015), *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας* (e-book), εκδ. Kallipos. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/3/15327_Isari-KOY.pdf.
61. Ιωαννάκης, Γ. (2008). *Πρόταση για ένα νέο εκπαιδευτικό μουσικό σύστημα*. 1ο Επιστημονικό Συνέδριο για τα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα: Μουσική παιδεία-Αναδρομή, Αξιολόγηση και Προοπτικές, 16-17 Μαρτίου 2007 (σ. 22- 25) Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γιαχούδη.
62. Ιωσηφίδης, Ι. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
63. Ιωσηφίδης, Ι. & Σπυριδάκης, Μ. (2006). *Ποιοτική κοινωνική έρευνα: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*. Αθήνα: Κριτική.
64. Ιωσηφίδης, Ι. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
65. Κοκκίδου, Μ., Γκανά, Γ., & Καραχάλιου, Κ. (1998). *Μουσική Αγωγή στο Σχολείο μέσα από τα μονοπάτια της Τέχνης*. Μουσική Εκπαίδευση (Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε.), 3, 64–71.
66. Κυριαζικίδου, Π. (1998). *Τα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και σχολική πραγματικότητα*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
67. Μανούσου (Γκέλη), Ε. (2017), *Οι δεξιότητες των φοιτητών που εκπονούν μεταπτυχιακή – ερευνητική εργασία* (e-book), εκδ. Pressbooks. Διαθέσιμο στο: <https://gellym.pressbooks.com/>.
68. Πασιαρδής, Π., & Πασιαρδή, Γ. (2000). *Αποτελεσματικά Σχολεία: Πραγματικότητα ή ουτοπία*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
69. Πασιαρδή, Γ. (2008). *Σχολική κουλτούρα: Έννοια, βελτίωση και αλλαγή*. Διαθέσιμο στο: http://www.pee.gr/wpcontent/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/2/georgia_pasiardi.htm.
70. Πουλοπούλου, Τ. (2019). *Η συμβολή των Μουσικών Σχολείων στην*

πολιτιστική και κοινωνική ζωή. Στο Θ. Ράπτης & Δ. Κόνιαρη (Επιμ.), Μουσική Εκπαίδευση και Κοινωνία: νέες προκλήσεις, νέοι προσανατολισμοί. Πρακτικά 8ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε. (σσ. 334-342). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

71. Τσιώλης, Γ. (2013), *Ζητήματα σχεδιασμού στην ποιοτική έρευνα – Παραγωγή και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων*, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
72. Τσιώλης, Γ. (2014), *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*, Αθήνα: Κριτική.
73. Υφαντή, Α., & Ζορμπά, Β. (2010). *Τα εξειδικευμένα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα: Μια μελέτη περίπτωσης*. Το Βήμα Κοινωνικών Επιστημών, 57, 119- 144.
74. Φωτόπουλος, Ν. (2018). Τέχνες και πολιτισμικές πρακτικές στη σχολική εκπαίδευση: Κοινωνιολογικές προβολές και αποτυπώσεις της πραγματικότητας στο *Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση*. Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης. Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, σ. 813-822.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πρωτόκολλο συνέντευξης

Θέμα:

«Η χρησιμότητα των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία και οι δεξιότητες που αναπτύσσουν οι μαθητές τους»

Εισαγωγή

Διεξάγω μια έρευνα για τις ανάγκες της διπλωματικής μου εργασίας, η οποία έχει σκοπό να διερευνήσει την λειτουργία και την αξία του θεσμού των μουσικών σχολείων στην Ελληνική Εκπαίδευση, καθώς και τις δεξιότητες με τις οποίες εντέλει εξοπλίζουν τους μαθητές για την πορεία τους στο μέλλον. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τις ιστορίες καθηγητών αναφορικά με την λειτουργία των μουσικών σχολείων στην ελληνική πραγματικότητα, καθώς και να αναδείξει το ρόλο της Μουσικής Παιδείας για τους μαθητές.

Ευχαριστώ πολύ που δεχτήκατε να λάβετε μέρος σε αυτή τη συνέντευξη. Η συνέντευξη αυτή απευθύνεται σε καθηγητές οι οποίοι ενεργοποιούνται στη διδασκαλία σε μουσικά σχολεία στην Ελλάδα, και επικεντρώνεται στα μαθήματα μουσικού ενδιαφέροντος. Σημειώνεται ότι διατηρείται πλήρης ανωνυμία και οι πληροφορίες και οι απαντήσεις που παρέχονται θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της εργασίας. Σας παρακαλώ κατά τη συνομιλία να εκφράζετε ελεύθερα τις απόψεις σας και τα συναισθήματά σας. Στην περίπτωση όμως που υπάρξει στιγμή που θα νιώσετε άβολα, αρκεί να με ενημερώσετε και θα σταματήσουμε. Μπορείτε επίσης να αποσυρθείτε από την έρευνα σε οποιαδήποτε στιγμή, στέλνοντας μήνυμα στο 6983848028.

Καθώς η συνομιλία μας θα χρειαστεί να αναλυθεί για τους σκοπούς της έρευνας, θα ήταν μεγάλη διευκόλυνση αν μου επιτρεπόταν η ηχογράφηση κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνω να διατηρήσω όλες τις πληροφορίες και τα δεδομένα που θα παρέχετε.

Ακόμη, παρέχω ένα έντυπο συναίνεσης για την ερευνητική διαδικασία, στο οποίο δηλώνετε τη συγκατάθεσή σας, εφόσον συμφωνείτε στην εθελοντική συμμετοχή στην παρούσα έρευνα. Τέλος, εφόσον το επιθυμείτε, μπορώ να σας ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνας όταν αυτή ολοκληρωθεί.

Η συνέντευξη εκτιμάται να διαρκέσει 30 λεπτά.

Έχω ενημερωθεί για την έρευνα της κας Κωνσταντίνας Ζαφείρη, μελετώντας τα παραπάνω στοιχεία και συναινώ να λάβω μέρος σε αυτήν.

Συναινώ στην ηχογράφηση της συνέντευξης και κατανοώ ότι μπορώ οποιαδήποτε στιγμή να αποσυρθώ από την έρευνα στέλνοντας μήνυμα στο kwnstantina.zaf95@gmail.com

Υπογραφή

Όνομα εκπαιδευτικού

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ :

1. Μιλήστε μου λίγο για τις σπουδές σας.
2. Πότε πρωτοήρθατε στο Μουσικό Σχολείο;
3. Διαθέτετε προηγούμενη εμπειρία σε άλλο σχολείο;
4. Ποιός ήταν ο ρόλος σας παλαιότερα; Κατά πόσο έχει αλλάξει σε σχέση με τώρα;

1ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

Πώς αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε μουσικά σχολεία στην Ελλάδα την λειτουργία και τον ρόλο που αυτά επιτελούν;

1. Θα ήθελα να μου μιλήσετε για τη λειτουργία του σχολείου σας. Θεωρείτε ότι το μουσικό σχολείο όπου δουλεύετε έχει σωστή και ολοκληρωμένη λειτουργία;

Αν έχετε προηγούμενη εμπειρία σε άλλο μουσικό σχολείο, πώς θεωρείτε ότι λειτουργεί συγκριτικά;

2. Συγκριτικά με τους στόχους που θέτει προς πραγμάτωση το σχολείο σας, θεωρείτε ότι υπάρχει επάρκεια στα διατιθέμενα μέσα για την διδασκαλία; Αν όχι, σε ποιόν τομέα θεωρείτε ότι παρατηρείται ιδιαίτερη έλλειψη (πχ. εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, εκπαιδευτικός/τεχνολογικός εξοπλισμός εξειδικευμένης ή μη φύσεως, διδακτικό προσωπικό);

2ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ:

Κατά την άποψη των εκπαιδευτικών, ποιά είναι τα οφέλη ενός μουσικού σχολείου για τους μαθητές που φοιτούν σε αυτά;

1. Με ποιούς τρόπους θεωρείτε ότι η φοίτηση σε μουσικά σχολεία μπορεί να ωφελήσει τους μαθητές που φοιτούν σε αυτό;
2. Ποιάς φύσεως θεωρείτε ότι είναι τα οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές των μουσικών σχολείων στην Ελλάδα;
3. Κατά την άποψή σας, με ποιούς τρόπους μπορούν τα μουσικά σχολεία στην Ελλάδα να επηρεάσουν το μέλλον των μαθητών;

3ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ:

Με ποιούς τρόπους οι εκπαιδευτικοί επιχειρούν να βελτιώσουν την θετική επίδραση των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία;

Ποια επίδραση πιστεύετε ότι έχει επιφέρει η δράση σας στο μουσικό σχολείο;

Πίνακας 2

Θεματικός Άξονας	
«Η έννοια, η σημασία, ο ρόλος και η λειτουργία του μουσικού σχολείου»	Έννοια/Σημασία και Ρόλος: <ul style="list-style-type: none">• καλύτερη μορφή εκπαίδευσης του Ελλαδικού χώρου• ιδιαιτερότητα ατμόσφαιρας

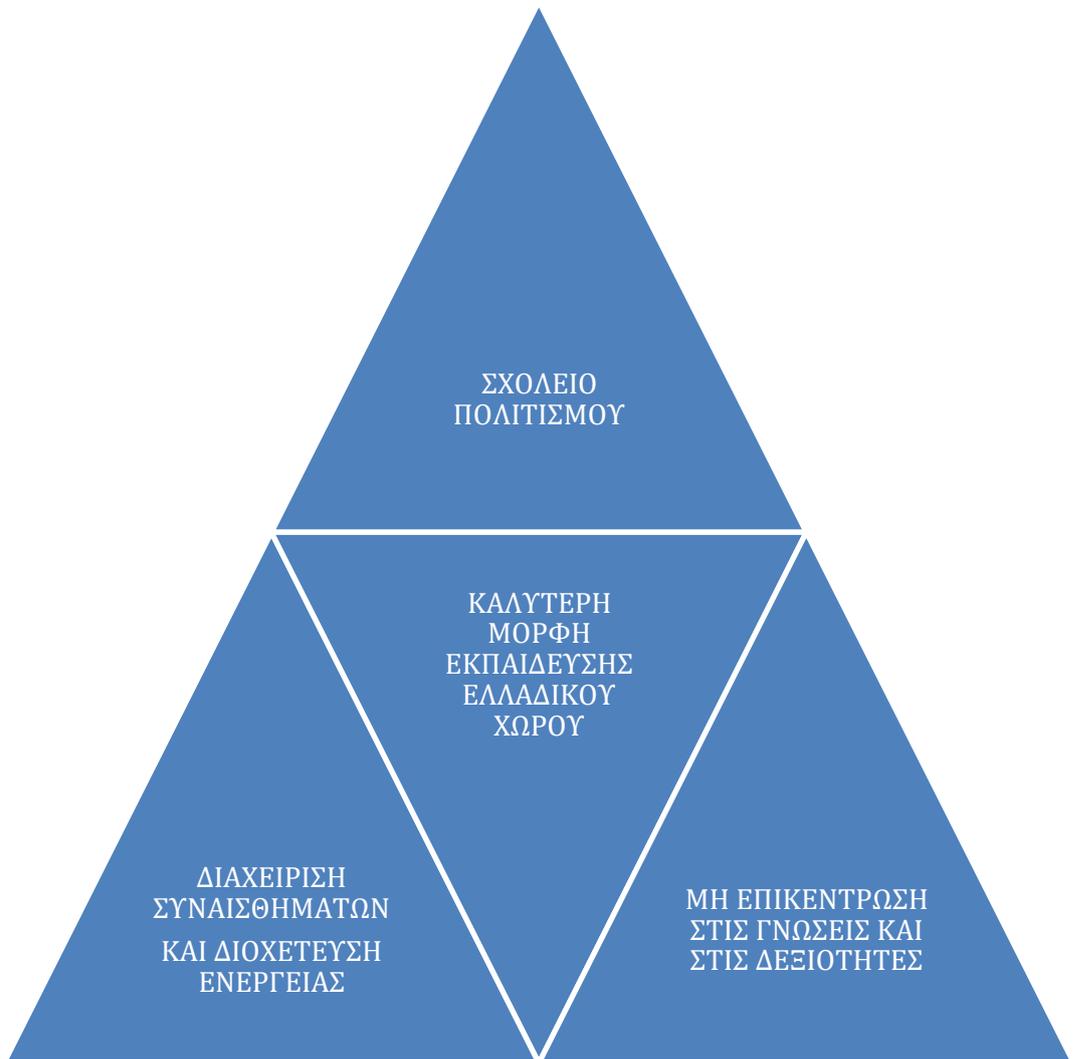
	<ul style="list-style-type: none"> ● σχολείο πολιτισμού ● όχι απλά επαγγελματική αποκατάσταση ● μη επικέντρωση στις γνώσεις και στη δεξιοτεχνία ● διοχέτευση ενέργειας και διαχείριση συναισθημάτων <p>Λειτουργία:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής ● αυξημένες ανάγκες λόγω αυξημένων μαθητών ● προβλήματα στη σχέση γενικής και μουσικής παιδείας <p>Διαφοροποίηση από γενική εκπαίδευση:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● αγάπη για μουσική κουλτούρα χωρίς ανταγωνισμό ● ανάπτυξη ακρόασης και ενσυναίσθησης ● πιο ομαλή κοινωνικοποίηση και ισορροπία
<p>«Η θετική επίδραση και τα οφέλη των μουσικών σχολείων για τους μαθητές τους»</p>	<p>Κοινωνικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● άμβλυνση διαφορών και ανταγωνισμών ● ανοχή στο διαφορετικό ● κοινωνικοποίηση ● ομοιογένεια ● σύμπραξη και ενσυναίσθηση ● αλληλεγγύη, αλληλοκατανόηση και αλληλοσεβασμός <p>Προσωπικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● κριτική σκέψη ● συνεχής εγρήγορση, σαν φοίτηση σε δύο σχολεία

	<ul style="list-style-type: none"> ● βαθιά και δωρεάν μουσική καλλιέργεια ● στήριξη συνομηλίκων στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης
<p>«Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης στα μουσικά σχολεία και βελτίωση της ποιότητάς τους»</p>	<p>Αξιολόγηση της ποιότητας της εκπαίδευσης:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● δεν πρέπει να υπάρχει πιστοποίηση, αλλά ένα Πανελλήνιο Σύστημα Εξετάσεων <p>Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με δράσεις της κυβέρνησης:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Αυξημένη χρηματοδότηση και διορισμοί ● Στοχοθεσία και Πλάνο Διδασκόμενης Ύλης <p>Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με δράσεις των εκπαιδευτικών:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Μουσικά Σύνολα ● Σταθερή Ανάπτυξη Σχέσης Δασκάλου-Μαθητή ● Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός διδασκαλίας

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ:

1. Πώς αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα την λειτουργία και τον ρόλο που αυτά επιτελούν;

2. Ποια, κατά την άποψη των εκπαιδευτικών, είναι τα οφέλη ενός μουσικού σχολείου για τους μαθητές που φοιτούν σε αυτά;

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

- ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΕ ΑΛΛΑ ΑΤΟΜΑ
- άμβλυνση διαφορών και ανταγωνισμών
- ανοχή στο διαφορετικό
- κοινωνικοποίηση
- ομοιογένεια
- σύμπραξη και ενσυναίσθηση
- αλληλεγγύη, αλληλοκατανόηση και αλληλοσεβασμό

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ

- ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΤΟΥ ΕΞΕΛΙΞΗ
- κριτική σκέψη
- συνεχής εγρήγορση, σαν φοίτηση σε δύο σχολεία
- βαθιά και δωρεάν μουσική καλλιέργεια
- στήριξη συνομηλίκων στην προσπάθεια επαγγελματικής αποκατάστασης

3. Με ποιους τρόπους οι εκπαιδευτικοί επιχειρούν να βελτιώσουν την θετική επίδραση των μουσικών σχολείων στην ελληνική κοινωνία;

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ
- ΑΠΟΦΥΓΗ ΑΘΕΜΙΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΤΡΟΠΟΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- **ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**
 - ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
 - ΑΥΞΗΜΕΝΟΙ ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ
 - ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ
 - ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΠΛΑΝΟ ΥΛΗΣ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
- **ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ**
 - ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΠΛΑΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
 - ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ
 - ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ